

Sebevražda a její motivy

Alena Rudinská, DiS.

Bakalářská práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena RUDINSKÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Sebevražda a její motivy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerší odborné literatury
Vypracování osnovy a struktury BP
Metodologie práce, stanovení výzkumných technik a metod
Zpracování teoretické a praktické části práce
Teoretická a praktická východiska, závěry a doporučení

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- Dragomirecká E. Sebevražda jako jev sociální patologie — hledisko filozofické, sociologické a psychologické, Ami Report č. 6, 1998&61484;&61472;str. 27–28**
- Frankel B., Kranzová R. O sebevraždách, Nakladatelství Lidové noviny 1998, Praha, 149 s., ISBN 80-7106-234-0**
- Hartl P. Psychologický slovník, 1. vyd. Praha, Portál 2000, 776 s. ISBN 80-7178-303-X**
- Katechismus katolické církve, 1. vyd. Praha, Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.**
- Koutek J., Kocourková J. Sebevražedné chování, 1.vydání, Portál 2003, Praha, ISBN 80-7178-732-9**
- Lukeš V. Komunikace s osobou mající sebevražedné úmysly, Pracovní sešit Příloha časopisu Policista č. 12/2006, MV ČR, Praha 2006**
- Masaryk T. SEBEVRAŽDA hromadným jevem společenským moderní osvěty, Spisy TGM- svazek 1, 4. vydání, Ústav T.G.Masaryka, Praha 1998, ISBN 80-901971-4-0**
- Monestier M. Dějiny sebevražd, 1. vydání, dybbuk Praha 2003, ISBN 80-903001-8-9**
- Ondrejkovič P. ad. Sociálna patológia, Pedagogická fakulta univerzity Komenského, Bratislava 1999, ISBN 80-85662-02-7**

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Hana Vykopalová, CSc.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **18. února 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2009**

Ve Zlíně dne 18. února 2009

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 7.5.2009

.....
Jiřina Štěrbová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně postulků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ústanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této práce je přiblížit sebevraždu jakožto čin absolutní bezmoci. Teoretická část práce vysvětluje vědecké a náboženské postoje k sebevraždě, popisuje druhy sebevražd, její motivy, způsoby provedení. V části věnované náboženství blížeji seznamuje s pojmem sebevražedný atentátník a jeho/její motivy. Euthanasie je blízká sebevraždě, této byla věnována jedna kapitola. Praktická část seznamuje s výsledky výzkumu, který vycházel z dostupných statistických dat a zaměřoval se na sebevraždu z různých pohledů (např. vzdělání, rodinný stav, kraj apod.).

Klíčová slova: sebevražda, motiv, sebevražedný atentátník, euthanasie, náboženství, způsob provedení, čin absolutní bezmoci.

ABSTRACT

The aim of this work is to introduce suicide as the act of absolute helplessness. The theoretical part explains some of the scientific and religious approaches to the suicide, describes the types of suicide, its motives, the fractures. In the part which is devoted to the religion-islam there is closer explanation of the term suicide bomber and his/her motives. There is one chapter devoted to the Euthanasia as the act which is close to the suicide. The applied part presents the results of the survey of the available statistic datas and focuses on suicide from different angles (eg. Education of the suicide, the marital status, the region of origin etc.)

Keywords: suicide, motive, suicide bomber (assassin), euthanasia, religion, facture, act of absolute helplessness.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat prof. PhDr. Haně Vykopalové, CSc., za odbornou pomoc a cenné rady při řešení problémů spojených s bakalářskou prací.

Současně bych chtěla poděkovat všem těm, kteří mi byli oporou a pomáhali dle svých možností a schopností.

Motto: „Sebevraždy se může dopustit jen ten, kdo nezná smysl života a smrti.“

„The Suicide can be committed only by the one, who doesn't know the sense of life and death“

Marcus Aurelius Antonius

(*121 - †180)

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SEBEVRAŽDA JAKO SOCIÁLNĚ-PATOLOGICKÝ JEV, JEJÍ DRUHY, MOTIVY A ZPŮSOBY PROVEDENÍ.....	12
1.1 DRUHY SEBEVRAŽD.....	15
1.2 MOTIVY SEBEVRAŽDY	18
a) Rodinné problémy a konflikty.....	18
b) Sexuální problémy.....	19
c) Pracovní a školní problémy.....	20
d) Existenční problémy.....	20
e) Společenské problémy.....	21
f) Zdravotní problémy a vady	21
g) Duševní onemocnění	22
1.3 ZPŮSOBY PROVEDENÍ SEBEVRAŽDY	23
a) Oběšení (strangulace).....	24
b) Otrava.....	24
c) Skok z výšky	25
d) Zastřelení.....	25
e) Lehnutí pod jedoucí předmět (vlak)	26
f) Pořezání ostrými předměty.....	26
g) Utopení.....	27
h) Upálení	27
2 VĚDECKÉ A NÁBOŽENSKÉ PŘÍSTUPY K SEBEVRAŽDĚ	29
a) Přístup psychiatrický	29
b) Přístup psychologický	29
c) Přístup sociologický	30
d) Přístup filozofický	31
2.1 SEBEVRAŽDA A NÁBOŽENSTVÍ.....	31
a) Křesťanství.....	32
b) Judaismus	33
c) Islám	34
2.2 PALESTINŠTÍ SEBEVRAŽEDNÍ ATENTÁTNÍCI.....	34
a) osobní	36
b) osobnostní	36
c) ekonomické	37
d) sociální	37
e) náboženské	38
f) politické.....	40
3 EUTHANASIE JAKO ASISTOVANÁ SEBEVRAŽDA.....	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	46
4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	47

4.1	METODOLOGIE	47
4.2	CÍL VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ	48
5	ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMU	49
5.1	HYPOTÉZA 0	49
5.2	HYPOTÉZA 1	50
5.3	HYPOTÉZA 2	52
5.4	HYPOTÉZA 3	52
5.5	HYPOTÉZA 4	54
6	ZÁVĚRY VYPLÝVAJÍCÍ Z VÝZKUMU A JEJICH POROVNÁNÍ S HYPOTÉZAMI	57
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM CITACÍ A ODKAZŮ.....	66
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
	SEZNAM OBRÁZKŮ	73
	SEZNAM TABULEK.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

Sebevražda, čin nezvratný, akt absolutní bezmoci. Po dopravních nehodách je druhou nejčastější příčinou úmrtí. Dobrovolná smrt, od starověku námětem výtvarného umění, filozofie, literatury, čin, který nás provokuje, znepokojuje ale i fascinuje zároveň. Vyvolává mnoho otázek, ale stále zůstává záhadou.

Téma velmi aktuální, ať je společnost jakkoliv vyspělá s tímto činem se vyrovnat nedokáže, může ji odsuzovat, může ji zakázat, ale nelze zavřít oči před tím, že k životu patří. Je součástí každodenního života. Tento čin poukazuje na selhání autority a kontroly společnosti.

Teoretická část této bakalářské práce je rozdělena na dva velké oddíly. Ten první se zabývá sebevraždou z obecného hlediska, blíže se zaměřuje na druhy sebevražd, její motivy, způsoby provedení. Druhý oddíl je zaměřen na vědecké, konkrétně psychologický, psychiatrický, sociologický a filozofický přístup k sebevraždě a také jak k ní přistupují tři monoteistická náboženství, konkrétně křesťanství, judaismus a islám. V části následující po islámu jsou blíže zmíněni sebevražední atentátníci, rozebrány jejich motivy. Třetí oddíl se zabývá euthanasí jakožto asistovanou sebevraždou, kde blížeji popisuje přístupy k euthanasii a také zmiňuje podmínky stanovené v Nizozemí, které je potřebné splnit, aby čin byl kvalifikován jakožto euthanasie a nikoli zabití, nebo účast na sebevraždě.

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na problémy sebevražd, s cílem porovnat, na základě statistických údajů získaných od PP PČR důvody, proč lidé sebevraždy páchají nejčastěji, jaký způsob řešení volí, který den v týdnu je nejrizikovějším s ohledem na počty spáchaných sebevražd. S ohledem na osobu sebevraha se výzkum zaměřuje na muže, jejich věk a rodinný stav. Sestává z tabulek, které znázorňují získaná data, tyto tabulky jsou popsány a podrobněji vysvětleny.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SEBEVRAŽDA JAKO SOCIÁLNĚ-PATOLOGICKÝ JEV, JEJÍ DRUHY, MOTIVY A ZPŮSOBY PROVEDENÍ.

Sebevražda, latinsky suicidium. Tento termín je odvozen ze dvou latinských slov: *sui* = sebe, *caedere* = zabít¹, což znamená (v doslovném překladu) zabít sebe. Napříč stáletími byla považována za záhadu, byla zamítána, oslavována, bylo s ní sympatizováno, vyvolávala hněv, morální nebo náboženské odsouzení, i přesto zůstává činem absolutní bezmoci.

Je považována za sociálně-patologický jev, neboť je to společností nežádaná forma deviantního jednání. Jev, který se odchyluje od stanovených norem. Vzít si život není, obecně, považováno za čin duševně zdravého člověka. Sebevražda je veřejností hodnocena jako zbabělý čin, jako akt útěku před problémy a sebevrazi jsou často odsuzováni za malou odvalu.

Sebevražda je stále velmi aktuálním tématem. Ročně ji na celém světě spáchá nejméně 1 milion lidí. Světová zdravotnická organizace (dále jen WHO) předpokládá, že v roce 2020 bude na celém světě 1.53 milionu spáchaných sebevražd. Právě WHO jí věnuje velkou pozornost, vytvořila plán preventivních opatření, známý pod pojmem SUPRE (suicide prevention= prevence sebevražd), který sestává ze seminářů na regionální a celostátní úrovni, sledování vývoje sebevražděnosti, technická podpora jednotlivým zemím (blíže nespecifikováno).²

Obrázek 1: logo kampaně SUPRE

zdroj WHO

V USA ročně více než 32 000 lidí spáchá sebevraždu, je statisticky prokázáno, že tento čin je jedenáctou nejčastější příčinou úmrtí, což znamená, 1,3 % ze všech úmrtí ročně. Je spácháno 89 sebevražd za den, jedna sebevražda každých 16 minut. Z toho muži

tvoří 79,4 % všech sebevražd na území USA. U mužů se jedná o osmou a u žen sedmou nejčastější příčinu úmrtí.³

V Japonsku je sebevražda záležitostí cti, v roce 2006 spáchalo sebevraždu 32 115 občanů, což znamená 100 lidí denně, jedna sebevražda každých 15 minut. Nejčastěji je sebevražda páchána v ranních hodinách (konkrétně v 5 hodin) a ženy páchají sebevraždu po odchodu jejich rodiny do zaměstnání či školy.⁴

V lednu roku 2008 bylo v Japonsku spácháno 2 305 sebevražd, zatímco ten samý měsíc roku 2009 jich bylo 2 645. Hlavním důvodem těchto sebevražd je nezaměstnanost. Nejvíce sebevražd je pácháno v Aokigaharském lese pod horou Fuji, který je obecně znám jako „les sebevrahů“. Stále zde přetrvává názor, že v případě neúspěchu je sebevražda čestným řešením. Vyplývá to ze samurajských tradic a kodexu Bušidó, v němž se píše, že povinnost je těžší než hora a smrt lehčí než peříčko.⁵

Jak je již uvedeno výše, sebevraždy v Japonsku jsou záležitostí cti, Japonec raději zemře, než aby ztratil tvář, tj. přišel o svoji čest, či aby přiznal, že nezvládá vysoké pracovní tempo, které od něj požaduje zaměstnavatel. V dávných dobách bylo pro samuraje největším ponížením, když nemohl spáchat seppuku.

V České republice je ročně spácháno více než 1 200 sebevražd, tabulka ukazuje konkrétní čísla spáchaných sebevražd v letech 2003 – 2007. Za toto sledované období bylo celkem spácháno 7 641 sebevražd, což znamená průměrně 1 528,2 sebevražd ročně. Obecně lze říci, že muži páchají sebevraždy častěji než ženy, zatímco ženy se častěji o sebevraždu pokusí. Z tabulky vyplývá, že muži spáchali celkem 6 212 sebevražd, což znamená průměr 1 242,4 sebevražd ročně, v procentuálním vyjádření muži v letech 2003 – 2007 spáchali 81,29 % všech spáchaných sebevražd na území České republiky.⁶

Tabulka 1: sebevraždy 2003–2007

rok	ženy	muži	CELKEM
2003	354	1365	1719
2004	297	1286	1583
2005	292	1272	1564
2006	258	1142	1400
2007	228	1147	1375

zdroj ČSÚ-statistiky sebevražd za období 2003-2007

Podstatnými znaky sebevraždy jsou dobrovolnost úmyslu zemřít a jednání, které je cílené, vedoucí k naplnění tohoto úmyslu.⁷

Se sebevraždou zdánlivě souvisí termín *suicidální pokus*, avšak má jisté znaky, které jej od sebevraždy odlišují. Zejména se jedná o to, že sebevrah nemá úmysl zemřít. Zpravidla je tento čin voláním o pomoc, svým činem chce připoutat pozornost k pocitům zoufalství a bezmoci. Sebevražedné pokusy jsou zhruba osmkrát častější než sebevraždy. Nejčastěji k nim dochází ze spontánního rozhodnutí.

Höeschl (2002) uvádí, že k rizikovým faktorům sebevražedného pokusu patří faktory akutní, např. hádka s partnerem, problémy se zákonem, a faktory chronické např. dlouhodobé finanční, rodinné a pracovní problémy. Dále uvádí, že existují tři skupiny jedinců, kteří se opakovaně pokusili o sebevraždu. Jsou to jedinci, kteří se o sebevraždu pokoušejí zřídka, dále ti, co se pokoušejí často během krátkého období a konečně ti, co se pokoušejí často, chronicky.⁸

Ze statistik (ČSÚ) vyplývá, že suicidální pokus je častější u žen a to až čtyřikrát. U tohoto činu jsou zpravidla užity tzv. měkké metody.

Sebevražedné tendence jsou činnosti, které směřují k sebevraždě, např. pořízení předmětu, kterým bude sebevražda spáchána (koupě nože, opatření léků), napsání dopisu na rozloučenou, rozdávání majetku, rozloučení s přáteli a příbuznými apod.

Sebevražedné myšlenky jsou dle Poustky verbálními i neverbálními projevy toho, že se jejich nositel zabývá myšlenkami na sebevraždu.⁹

Dalším pojmem souvisejícím se sebevraždou je *sebezabití* (či také sebeusmrcení) jedná se o čin bez vědomého úmyslu dobrovolně zemřít.

1.1 Druhy sebevražd

Francouzský sociolog Émile Durkheim ve svém díle Sebevražda (1897) označil sebevraždu jako „termín, který lze aplikovat na každý případ úmrtí, který je přímým nebo nepřímým výsledkem pozitivního nebo negativního jednání oběti sebevraždy, jehož výsledkem bude smrt.“

Právě tento sociolog rozlišil čtyři druhy sebevražd. Jsou jimi sebevražda altruistická, egoistická, anomická a fatalistická. *Altruistickou* sebevraždou rozumíme takový čin, který je typický pro přílišnou integraci do společnosti, jedinec je ochoten obětovat své vlastní zájmy, individualitu i jeho vlastní život ve prospěch zájmů skupiny. Tato sebevražda je nejčastější u členů ozbrojených složek. *Egoistická* sebevražda je opakem sebevraždy altruistické, kdy jedinec není svázán se společenskou skupinou, jejími hodnotami, tradicemi a normami, cítí se vykořeněný. Tato sebevražda je projevem individualismu jedince. *Anomická* je výsledkem nerovnováhy mezi prostředky a potřebami, kdy prostředky nejsou schopny uspokojovat potřeby. Je považována za plod moderních společností, kdy jedinec má pocit nedostatečné regulace chování, daný absencí hodnot a norem, tento jej vede k pocitu ztráty jasného cíle.

Fatalistická sebevražda je výsledkem nadměrné regulace společnosti, vyskytuje se tam, kde jedinec strádá pod despotickou nadvládou. V novodobých společnostech je spíše vzácností.¹⁰

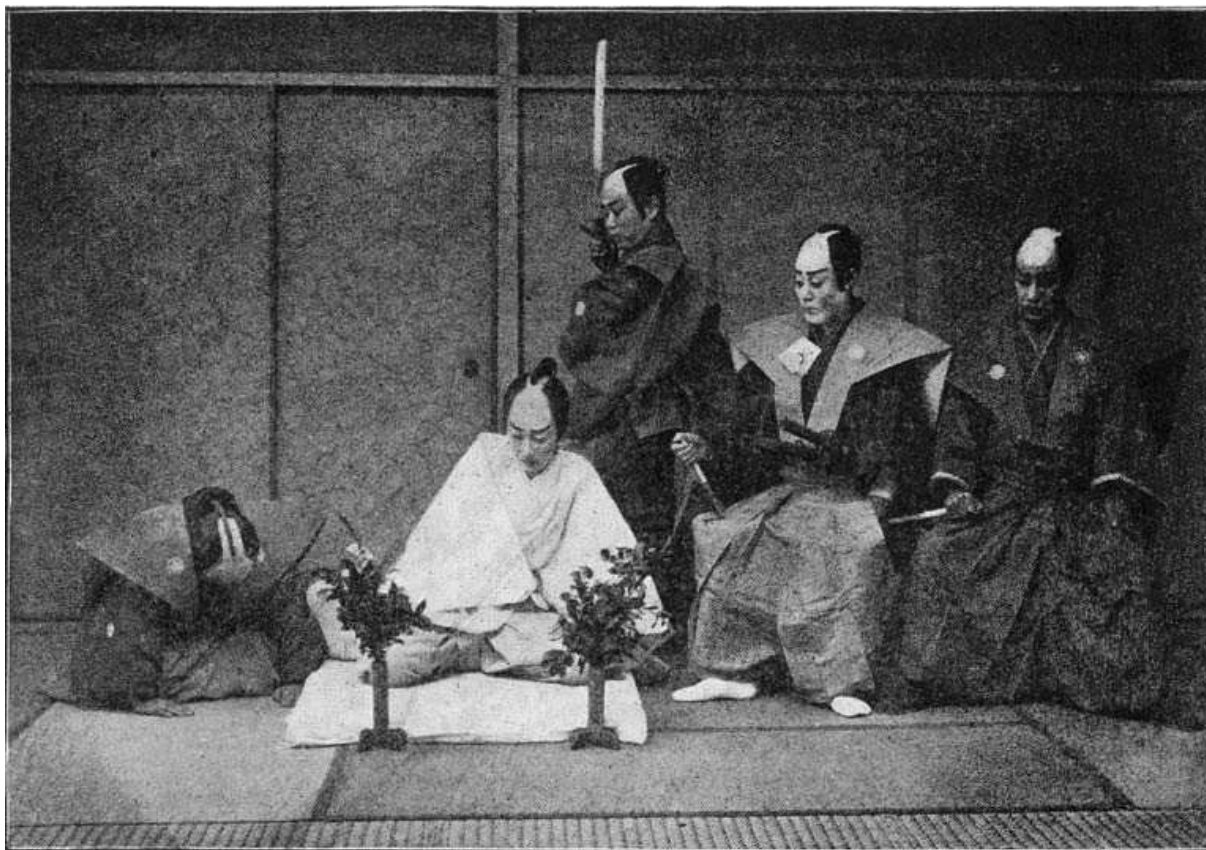
Ondrejkovič rozdělil sebevraždy na demonstrativní, bilanční, autopunitivní. *Demonstrativní* sebevražda je nejčastěji páchána ženami, jedná se o nedokonanou sebevraždu, jejím účelem je dosažení určitého cíle, je jakousi formou „volání o pomoc“, u této sebevraždy lze očekávat recidivu, opětovný pokus, který může skončit dokonanou sebevraždou.

Bilanční sebevražda je východiskem z neřešitelné situace, případně únikem z této situace (např. osoby těžce nemocné, trpící velkými bolestmi apod.). Autopunitivní sebevražda má charakter samotrestání, jedná se agresi vůči vlastní osobě.¹¹

Rituálními sebevraždami rozumíme sebevraždy spáchané rituály. Jsou jimi zejména Seppuku (harakiri) a Kamikadze. Obě jsou typické pro asijské země, zejména Japonsko.

Seppuku (harakiri) obě slova tj. seppuku i harakiri mají stejný význam, ale Japonci užívají více slovo „seppuku“, které je formálnější, harakiri je jakousi světovou obdobou slova seppuku (méně formálnější). Byla klíčovým pojmem Bušida, samurajského kodexu, byla užívána bojovníky, aby nepadli do rukou nepřátel, a tím se octli v hanbě. Základními kameny filozofie Bušidó byli oddanost císaři, feudálnímu pánu, národu, víra v sebe samého. Samuraj mohl dostat od svého pána příkaz, aby spáchal seppuku. Jako výraz ponížení bojovníka mohl jeho pán nařídit, aby byl popraven běžným způsobem, tj. byla mu zakázána seppuka. Samurajové byli s její rituální podobou seznamováni od dětství. Pokud to okolnosti dovozovali, měla být spáchána na významném místě před pozvanými diváky. Jedná se o vysoce ritualizované představení, jako např. čajový obřad. První co musí osoba, chystající se spáchat seppuku, udělat je sehnat si sekundanta (kajškunin), který je vlastně tím, kdo dokoná sebevraždu. Nejlepší místo ke spáchání seppuku je zahrada nebo buddhistický klášter, účastník se oblékne do bílého, na prokázání čistoty jeho úmyslů. Suicidant se posadí do pozice „seiza“ (což znamená, že se posadí na paty), sluha před něj umístí stoleček, na kterém je pohárek, list ručně vyrobeného papíru, psací potřeby, nůž (může jím být dýka bez rukojeti, která je namísto toho obalena několika vrstvami papíru). Samotný rituál proběhne po vypití saké, napsání smrtelné básně, poté suicidant odhalí první vrstvu oblečení, rukávy zamotá pod kolena, vede hluboký řez z leva do prava břišní krajinou, poté mu jeho sekundant setne hlavu.¹²

Obrázek 2: seppuku se sekundanty

zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Seppuku.jpg>. p. 85 of *The Gist of Japan – The Islands, Their People, And Missions*, Rev. R. B. Peery, A. M., Ph.D. © 1897 Fleming H. Revell Company

Podle důvodu způsobu provedení rozlišujeme další druhy seppuku. Jsou jimi **Jigai** což je ženská obdoba seppuku s tím rozdílem, že ženy nemají sekundanta, který by jim setnul hlavu. Dále si ženy páskem svazují nohy, aby i ve smrti byla zachována jejich důstojnost. **Kanši** nazývaná jako „smrt z pochopení“, kdy sebevrah spáchá sebevraždu jako protest proti rozhodnutí svého pána. **Funši** je vyjádřením protestu, nespokojenosti. Nejznámější je sebevražda japonského spisovatele Jukia Mišimy jejímž důvodem byla nespokojenost s nastalou situací. Mišima usiloval o návrat k tradičním hodnotám Bušida jako jsou čest, loajálnost, odvaha a oddanost císaři. **Jumonji-giri** je sebevražda bez sekundanta, který by ukončil sebevrahovo trápení. Sebevrah provede dva křížné řezy přes břicho a pak čeká na bezvědomí, do kterého upadne následkem krvácení, až následuje smrt. Je to velmi dlouhý způsob umírání, sebevrah hodně trpí, než upadne do agonie.¹³

Kamikadze znamená „božský vítr“, tento termín pochází ze 13 století, kdy velké tajfuny v letech 1274 – 1281 „rozprášily“ mongolské útočné flotily, čímž zachránili Japonsko nejen před porážkou. Obecně byli kamikadze považováni za fanatiky, barbary a méněcenné lidi. Jednalo se o sebevražedné útoky vojenských pilotů císařského Japonska proti nepřátelským (americkým) lodím za Druhé světové války, jejichž účelem bylo potopit těchto lodí co nejvíce. Celý útok spočíval v tom, že se letadlo naplněné výbušninami, municí nebo s plnou nádrží paliva nechalo „rozbít“ o loď nepřítele. Japonští vojáci byli před letem „nadopováni“ metamfetaminem (v současné době známý jako „pervitin“).

Americká armáda uvádí, že přibližně 2800 kamikadze potopilo během Druhé světové války 34 námořních lodí, poškodilo dalších 368 a zabilo přibližně 4900 vojáků (námořníků).¹⁴

I tento způsob sebevraždy byl vysoce ritualizovaný, piloti před odletem napsali dopis na rozloučenou, ostříhali si nehty a ustříhli pramínek vlasů, které vložili do obálky, vypili šálek saké a vzletli ke své poslední misi.

1.2 Motivy sebevraždy

Motiv sebevraždy může být jakýkoliv, vždy záleží na osobě sebevraha. To, co se jemu /jí zdá jako neřešitelná situace = motiv sebevraždy, to se jinému může zdát jako nepodstatná věc. Ve statistikách se nejčastěji objevují tyto motivy: rodinné problémy a konflikty, sexuální problémy a konflikty, pracovní a školní problémy a konflikty, existenční problémy a konflikty, společenské problémy a konflikty, zdravotní problémy a vady, duševní onemocnění apod. Častými motivy sebevraždy jsou zhroucení mezilidských vztahů, zvláště těch intimních (rozchod partnerů), sexuální motivy, změna životních hodnot a postojů.

a) Rodinné problémy a konflikty

Těmito může být jak ztráta jednoho z rodičů, ať už je to zapříčiněno rozvodem, rozchodem partnerů (kdy se jeden rodič odstěhuje jinam) či smrtí. Tato ztráta je bolestná nejen pro partnera, ale hlavně pro potomky. My dospělí, se se smrtí vyrovnat dokážeme, protože nám mnohdy nezbývá jiná možnost než „zatnout zuby“ a bojovat, aby se aspoň naši potomci netrápili. Dokážeme bolest skrývat, ale jsou situace, kdy to nezvládneme, upadneme

do deprese a z této je jen malý krůček k sebevraždě. Dále závislost na partnerovi (který odešel).

Může se jednat také o rozchod partnerů (nesezdané soužití), partnerské krize a hádky, odmítnutí partnera, neopětování lásky. U dospívajících se může jednat o ztrátu kamarádky, vysněného partnera.

b) Sexuální problémy

Poruchy sexuální orientace, kdy sebevrah má např. homosexuální sklony, ale byl vychován v rodině hluboce nábožensky založené, která homosexualitu považuje za nemoc, případně si není jist svou sexuální orientací.

Sexuální dysfunkce (nedostatek nebo ztráta sexuální touhy, sexuální averze, impotence, poruchy erekce), *poruchy pohlavní identity* (transsexualismus – identifikace s opačným pohlavím, transvestitismus dvojí role – převlékání do šatů druhého pohlaví, porucha pohlavní identity v dětství), *poruchy sexuální preference* např. pedofilie – tendence k sexuálním stykům s dětmi, gerontofilie – tendence k sexuálním stykům se starými osobami, incest- styk mezi příbuznými, hebefilie – preference dospívajících před dospělými, nekrofilie – mrtví jako sexuální objekt apod., *poruchy zaměřené na způsob ukájení* např. voyeurství – sexuální vzrušení je spojeno s pozorováním nahých objektů, sadomasochismus- sexuální aktivity při nichž jde o zažívání a způsobování bolesti či pokoření, sadismus- působení bolesti jinému, masochismus- přijímání trýznění, exhibicionismus- odhalování genitálu před jinými lidmi.¹⁵

Trauma spojené se sexuálním zážitkem např. oběti znásilnění, pohlavního zneužívání. Syndrom CAN (Child Abuse and Neglect) se může podepsat na navazování sexuálních vztahů v dospělosti. Osoby, které se staly obětí sexuálního zneužívání, či týrání jsou v dospělosti nejen náchylné k navazování nevhodných (nerovnoměrných vztahů), často trpí pocity viny, studu, beznaděje. Případně se v dospělosti bojí jakéhokoli projevu sexuality, dochází někdy k jejímu dlouhodobému potlačení. Sexuálně zneužívaný jedinec může mít v dospělosti problémy se svou sexuální identitou a s budoucí rolí dospělého.

c) Pracovní a školní problémy

Pracovní problémy: jsou záležitostí hlavně dospělých, zejména jsou jimi konflikty na pracovišti, kdy si „nepadne“ do oka s nadřízeným či kolegy, ztráta zaměstnání, nadměrné pracovní vytížení (zaměstnavatel klade na zaměstnance stále větší nároky a tento, ve snaze požadavkům vyhovět, ošizuje čas potřebný na regeneraci a nabrání nových sil), příchod nových zaměstnanců, kdy nadřízený požaduje, aby se jim sebevrah věnoval, aby kontroloval jejich práci, přitom zvládal svou vlastní práci. Pracovník se nakonec „zhroutí“ a řeší situaci extrémním způsobem (sebevraždou) apod. Dále jimi mohou být problémy spojené s hledáním zaměstnání (nezaměstnanost, snaha změnit neuspokojující zaměstnání), nespokojenost se současným zaměstnáním, kdy pracovník chodí do práce s odporem, syndrom vyhoření, ztráta motivace. Například v Japonsku je hodně rozšířená sebevražda z přepracování (karóši).

Školní problémy: může se jednat o šikanu, o strach ze špatné známky a následného trestu ze strany rodičů, posměch spolužáků, strach ze zkoušky, strach z nové školy, nových spolužáků, nechutí k některému z učitelů, nezájem studovaný obor apod.

d) Existenční problémy

Finanční problémy (dluhy), které dosáhly takové výše, že je dlužník již nedokáže splácet. Jsou známy i případy, kdy dlužník měl možnost splácet, ale nesplácel z důvodu toho, že si prostě říkal, proč by se měl snažit, když osoby které nesplácí, mají lepší život než on. **Nezaměstnanost,** která může být krátkodobá nebo dlouhodobá. Obecně lidé, kteří mají blízko důchodového věku, ale ještě na něj nedosáhli, nesou svou nezaměstnanost hůře, než lidé v mladším věku. Velmi těžko se vyrovnávají se skutečností, že už je nikdo nechce zaměstnat, že už nejsou perspektivní. Osoby bez stálého příjmu, ať už se jedná o mzdu nebo sociální dávky, osoby propuštěné z výkonu trestu, z vazby. Osoby mající problém se běžným způsobem zařadit do společnosti, které většinou žijí na okraji společnosti (např. bezdomovci, osoby závislé na drogách, alkoholu, cizinci bez povolení k trvalému pobytu). **Bezdomovectví,** ať už dobrovolné nebo nedobrovolné, většinou je provázeno zneužíváním alkoholu a drog, psychickou nemocí.

e) Společenské problémy

Poškození pověsti osoby veřejně činné korupční aférou či obviněním z trestného činu, přistižení při činu, který společnost odsuzuje (např. styk s prostitutkou), strach z trestního stíhání. Odchod ze zaměstnání. U seniorů osamělost, ztráta smyslu života a nečinnost. Je možno sem zařadit i problémy způsobené ztrátou zaměstnání, kdy sebevrah nejen, že je nezaměstnaný, ale přijde o společenskou prestiž, kterou měl v souvislosti se zaměstnáním, např. ekonomové, makléři, advokáti (zde se jedná spíše o ztrátu zaměstnání způsobenou porušením stavovských předpisů). Dále osoby propuštěné z výkonu trestu, tyto mají problém se znovu začlenit do společnosti, nesou na sobě nálepku „kriminálního“, které (obecně) lidé odsuzují, velmi neradi dávají novou šanci, neboť si myslí, že si ji nezaslouží.

f) Zdravotní problémy a vady

Mentální retardace, zdravotní postižení (např. chybějící končetina, osoby upoutané na invalidní vozík), osoby po dětské obrně, po těžké autonehodě, po prožitém traumatu (např. vlakové neštěstí, oběť trestného činu). Dále osoby, u kterých byly diagnostikovány duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek (např. alkohol, opioidy-opium; heroin, kokain, hypnotika, halucinogeny. Zneužívání opiátů (opium, kodein, heroin) s sebou nese rizika rychlého vývoje závislosti, těžkých odvykacích syndromů (pokud se po překonání odvykacího syndromu jedinec vrátí opět k vysoké dávce, hrozí smrtelná otrava), povahových změn, tělesného i duševního chátrání. Závislost na psychostimulancích (efedrin, amfetamin) se projevuje vesměs euforií, zvýšenou aktivitou, nespavostí, třesem, při dlouhodobém abúzu se dostávají halucinace, nezřídka i agresivní chování, každý sval je v pohybu, řežou si žíly, aby snížili tlak. Pro halucinogeny (LSD) je charakteristický vznik psychické závislosti, nevýrazné somatické závislosti a rozdílná tolerance. Jsou to látky, které bez hlubší poruchy vědomí vyvolávají u psychiky zdravého člověka výrazné změny ve sféře emoční i ve sféře vnímání. V průběhu intoxikace organismu se často vyskytuje fázovité střídání euforických či depresivních nálad, nebezpečí abnormálního chování a ohrožení sebe nebo druhých.

Nevyléčitelná choroba (např. rakovina, AIDS apod.), kdy sebevrah se musí nejen vyrovnat se svou nemocí, ale i rozloučit se s rodinou. Mnoho z nich svůj stav (např. zhoršující se nemoc) neunes, nechtějí být rodinou (v terminální fázi) opečovávaní, tedy volí smrt.

g) Duševní onemocnění

Osoby s diagnózou schizofrenie, depresivní poruchy, bipolární afektivní poruchy (známá pod názvem maniodeprese), Alzheimerova demence, fobické poruchy, úzkostné poruchy, obsedantně-kompulzivní poruchy apod. I „obyčejná deprese“, kterou občas trpí každý z nás (jedná se o exogenní depresi), která když je déletrvající a stav se spíše zhoršuje (přechází v depresi endogenní) je velmi častým důvodem k sebevraždě. Každý z nás máme někdy pocit, že se nám nechce vstát z postele, jít do práce, nejraději bychom zůstali doma, v posteli, nemuseli se o nic starat, ale u některých tento stav přeroste ve stav permanentní a ten je již životu nebezpečný.

Osoby s poruchami spánku (náměsíčnost, noční běsy, noční můry). Není rozhodné, zda je sebevrah pod lékařským dohledem a snaží se se svým duševním onemocněním „bojovat“, neboť v životě každého z nás jednou nastane chvíle, se kterou se musíme vypořádat, dostaneme se pod tlak, situace si bude žádat rychlé řešení. Pokud na člověka např. s úzkostnou poruchou začneme vyvíjet nátlak, způsobíme tím nejen zhoršení jeho stavu, útěk od problému (nemoci), ale mnohdy jej neúmyslně nebo úmyslně „doženeme“ k sebevraždě. Osoby s duševní poruchou jsou více, než zdraví lidé, náchylní k impulzivním rozhodnutím pod tlakem. Sebevražda může být nejen připravená, ale mnohdy i impulzivním činem. Právě u těchto osob je procento sebevražd vyšší.

h) Psychologické motivy

Striebel (1994) identifikuje čtyři základní psychologické motivy: **Agrese** kdy suikidální jedinci mají obvykle problémy s tím, aby ventilovali svoji agresi. **Autoagrese** je agresivita obrácená proti sama sobě. Příčinou autoagrese mohou být např. pocit viny, pocit, „že jsem něco neudělal správně“. **Apel** případy, kdy sebevražda představuje formu volání o pomoc, zoufalou šanci obrátit pozornost sociálního okolí k osobě sebevraha. **Útěk, únik** kdy sebevražda má mnoho společného s útekem ze života.¹⁶

Motivů vedoucích k sebevraždě je, jak vyplývá z výše uvedených možností, několik ne vždy se jedná jen o jeden motiv vedoucí k sebevraždě. Často dochází ke kumulaci motivů např. muž, který má finanční problémy, je závislý na alkoholu a právě kvůli alkoholu se mu rozpadají rodinné vztahy. Někdy se jedná o případy, kdy sebevrah žije spokojený a pl-

nohodnotný život do okamžiku, kdy mu/jí lékaři sdělí diagnózu nevyléčitelné nemoci. V tomto okamžiku má potencionální sebevrah několik možností, nejprve využít zbývající čas, poté až již nebude moci, žádat lékaře o poskytnutí velkých dávek proti bolesti, nebo zvolí dobrovolný odchod. Rozloučí se s rodinou, rozdá svůj majetek a vykoná svůj předem promyšlený čin.

1.3 Způsoby provedení sebevraždy

Způsobů provedení sebevraždy je několik, nejvíce „oblíbenými“ jsou oběšení (strangulace), otrava, skok z výšky, zastřelení, dále lze ukončit svůj život lehnutím pod jedoucí předmět (např. vlak), pořezání ostrými předměty (např. žiletkou či břitvou si sebevrah podřeže žíly na zápěstí), utopení, upálení apod. Způsob provedení sebevraždy závisí nejen na dostupných prostředcích, ale i na obavách a fobiích sebevraha. Pokud má sebevrah strach z výšek či vody, asi těžko zvolí sebevraždu skokem z výšky či utonutím. Dále pokud se někomu dělá nevolno z pohledu na krev, či si nedokáže ublížit, asi nezvolí pořezání žil.

Způsoby provedení sebevraždy lze dále rozdělit na *měkké* a *tvrdé*.

U měkkého způsobu je šance na záchranu sebevraha vyšší, jedná se nejčastěji o otravu medikamenty, povrchní pořezání žil. Tento způsob je častý u demonstrativních sebevražd, pokusů o sebevraždu, kdy si sebevrah přeje, aby byl zachráněn.

U tvrdého způsobu převládá neodvratnost, šance na záchranu sebevraha je nižší, zejména se jedná o zastřelení, oběšení. Tyto metody vedou neodvratně k hlavnímu úmyslu sebevraha, zemřít. Ze statistik vyplývá, že tvrdé metody jsou užity častěji, nejvíce oběšení (strangulace), poté skok z velké výšky, v západních zemích (zejména v USA) je velmi oblíbeným způsobem spáchání sebevraždy zastřelení.

Tabulka 2: sebevraždy podle způsobu provedení

rok, období	otrávení	oběšení	utopení	zastřelení	ostrým předmětem	skokem z výše	lehnutí pod pohybující se předmět	ostatní	celkem
2000	190	906	51	178	43	173	57	29	1627
2001	163	930	43	193	57	148	42	47	1623
2002	162	929	21	164	63	124	31	40	1534
2003	181	999	25	205	55	154	44	56	1719
2004	152	981	25	159	45	134	44	43	1583
2005	152	1005	26	139	49	117	42	34	1564

[http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/FB00479D3D/\\$File/401206k06.pdf](http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/t/FB00479D3D/$File/401206k06.pdf)

Z tabulky vyplývá, že v České republice je „nejoblíbenějším“ způsobem provedení oběšení (5 750 sebevražd, tj. 59,44 % všech spáchaných sebevražd za sledované období), na druhém místě je zastřelení (1 038 sebevražd, tj. 10,73 %), následují otrávením (1 000 sebevražd, tj. 10,33 %), na posledním místě se umístily sebevraždy utopením (166 sebevražd, tj. 1,71 %).¹⁷

a) Oběšení (strangulace)

Je nejčastějším způsobem provedení sebevraždy a to jak u mužů, tak u žen. Dalo by se říci, že hlavním důvodem je snadná dostupnost prostředku, který by mohl být užit k sebevraždě. Sebevražda oběšením může být spáchána nejen s provazem, ale i kravatou, kapesníkem, elektrickou šňůrou, opaskem, rozstříhaným prostěradlem.

Dalším důležitým faktorem při sebevraždě oběšením je místo, kde sebevrah svůj čin uskuteční. Často je sebevražda páchána doma, ať už na žebříku, sloupu, trámu ve stodole, zábradlí na schodišti, sloupku postele, věšáku. Venku jsou to hlavně stromy, sloupy veřejného osvětlení, mříže.

V letech 2000 – 2005 bylo (dle ČSÚ) v České republice spácháno 5 750 sebevražd oběšením.¹⁸

b) Otrava

Jedná se o druhý nejčastější způsob sebevraždy u žen a třetí nejčastější u mužů.

Velké oblibě se těší léky na spaní (hypnotika), léky „na uklidnění“ (sedativa), léky proti úzkosti. Obecně, jsou to léky, které mají buď jako hlavní efekt nebo nežádoucí účinek

navození spánku či aspoň stavu ospalosti, omámenosti. Často jsou tyto léky kombinovány s alkoholem.

Další možností otravy je užití plynu, až do konce 80. let byla nejčastějším způsobem otrava plynem používaným v domácnosti. ČSÚ uvádí, že dvě třetiny z celkových sebevražd otravou připadá na otravu léky a léčivy a jen čtvrtina na otravu plynem. Až do konce 80. let byla nejčastějším způsobem otrava plynem používaným v domácnosti, od počátku 90. let to byla již otrava pevnou nebo kapalnou látkou. Dříve velmi četné otravy plynem užívaným v domácnosti mají podíl již jen malý, na což má rozhodující vliv změna plynu používaného v domácnosti – jedovatý svítiplyn byl nahrazen nejedovatým zemním plynem. U něj je spíše riziko výbuchu, než otrávení.

V USA 39,1 % žen, které spáchaly sebevraždu, volily právě tuto metodu.¹⁹

V letech 2000 – 2005 bylo (dle statistik ČSÚ) spácháno 1 000 sebevražd otrávením.

c) Skok z výšky

K provedení tohoto činu sebevrah „potřebuje“ vysokou budovu nebo most. Docela často vidíme v televizi, že v Praze na Nuselském mostě se opět někdo pokusil o sebevraždu. Provedení činu není nijak náročné, stačí vyšlapat (nebo jet výtahem) do nejvyššího patra, postavit se na okraj a udělat krok do prázdna.

V České republice bylo v letech 2000–2005 spácháno 850 sebevražd skokem z výše.²⁰

d) Zastřelení

Je nejoblíbenějším způsobem spáchání sebevraždy ve Spojených státech amerických. Ze statistik vyplývá, že 57,6 % sebevražd spáchaných muži je právě zastřelením.²¹ Hlavním důvodem je snadná dostupnost zbraní. V České republice na tento způsob sebevraždy připadá 10,7 % ze všech spáchaných sebevražd. Konkrétně se jedná o 1 038 sebevražd (za období 2000–2005). Toto relativně nízké číslo je dáno nejen složitější legislativou, kdy žadatel musí splnit velké množství požadavků, aby mohl být držitelem střelné zbraně, ale i cenovou nedostupností.

Těch zmiňovaných 10,7 %, statistiky neuvádějí, kdo jsou sebevrazi, ale zřejmě se jedná o sebevraždy příslušníků ozbrojených složek, možná i myslivců, lovců, tedy těch, kdo

mají legálně drženou zbraň, prošli výcvikem, který je naučil zbraň ovládat, také by se mohlo jednat o rodinné příslušníky těchto osob.²²

e) Lehnutí pod jedoucí předmět (vlak)

Sebevražda vlakem může spočívat v tom, že si sebevrah lehne na koleje a doufá, že si jej strojvedoucí lokomotivy nevšimne včas (tj. v době, kdy by ještě ubrzdil soupravu tak, aby se sebevrahovi nic nestalo) nebo si jej sice všimne, ale nestihne už zabrzdit. Často sebevrah vjede s automobilem na nechráněný železniční přejezd, kde zůstane stát. Sebevraždy vlakem jsou většinou páchány na rychlíkových tratích, kde jezdí elektrické lokomotivy, vysokou rychlostí, jejichž brzdná dráha je delší než u běžné, motorové, lokomotivy.

V ČR tento způsob sebevraždy za období 2000 – 2005 volilo 260 lidí.²³

f) Pořezání ostrými předměty

Nejčastěji se jedná o pořezání žil na zápěstí nebo krční tepny. Nástrojem bývá žiletka (žíly na ruku), břitva, skalpel, sekáček, nůž (kuchyňský, lovecký, obecně jakýkoliv), úlomky skla, zbytky lahví od alkoholu atd. Hlavním předpokladem je, aby tento předmět byl ostrý. Asi těžko by si sebevrah „řezal“ žíly pomocí kapesního nožíku, který by navíc byl spíše tupý než ostrý, i když pokud se bude jednat o demonstrativní sebevraždu, i tento poslouží svému účelu.

Sebevrah musí mít notnou dávku odvahy, nemělo by se mu dělat nevolno z pohledu na krev. Také by měl mít dostatek odvahy provést hluboký řez. Celý proces začíná jednak výběrem předmětu, dále si sebevrah připraví buď vanu plnou horké vody, nebo jen umyvadlo. Voda je potřebná k tomu, aby se krev nesrážela. Sebevrah po provedení řezu buď omdlí, nebo se ponoří do vany.

K tomuto činu se za sledované období odhodlalo 312 sebevrahů.²⁴

g) Utopení

Tento čin lze provést nejen v rybníce, nádrži, plaveckém bazénu, moři, ale i v obyčejné vaně. Sebevrazi často svůj úmysl spáchat sebevraždu utopením posilují tak, že si do kapes od oblečení vkládají kameny, či si kameny přivazují ke končetinám, či kolem krku. Někteří sebevrazi ještě svůj čin „jistí“ tak, že se rozhodnou pro skok z mostu, asi z obavy, aby je pud sebezáchovy od činu neodradil.

Tuto metodu volilo 166 osob.²⁵

h) Upálení

Ve většině případů je tato sebevražda páchána na veřejnosti. Její provedení spočívá v tom, že se sebevrah polije benzínem, lihem, prostředkem na čištění skvrn, obecně tekutinou, která je vysoce hořlavá. Jedná se o velmi bolestný způsob sebevraždy. Pokud jsou sebevrazi zachráněni, musí po zbytek života žít se znetvořeným tělem. Tento způsob bývá užíván jako vyjádření nesouhlasu s nějakou veřejnou záležitostí, např. Jan Palach a jeho sebevražda upálením, svým činem chtěl probudit národ z letargie, chtěl, aby protestovali proti vstupu vojsk Varšavské smlouvy na území tehdejšího Československa. Statistiky neuvádí, kolik osob se rozhodlo ukončit život tímto činem, ale uvádí kolonku „jiné“ kam by se dala zařadit sebevražda upálením.

Těchto úmrtí bylo celkem 249.²⁶

Sebevražda se vyznačuje dvěma základními znaky, kterými jsou dobrovolný úmysl zemřít a jednání vedoucí ke smrti, právě úmysl odlišuje sebevraždu od sebevražedného pokusu. Rituální sebevraždy byly páchány v souladu se samurajským kodexem Bušidó (hlavními zásadami jsou: Věrnost pánovi, úcta k předkům a rodičům, čestné jednání, pravdomluvnost, odvaha a upřímnost, ctnost a sebezdokonalování) a byly záležitostí cti, budoucí samurajové byli na tento způsob smrti připravováni již od raného dětství. Tak jak existuje několik druhů sebevražd, které se liší v důvodu, proč byly spáchány, tak existuje mnoho motivů, proč byly spáchány. Motivem obecně, může být, cokoli, ale nejčastěji je jím porucha sociálních, pracovních vazeb nebo nepříznivý zdravotní stav. Nejčastějším způsobem spáchání sebevraždy v České republice je oběšení, důvodem by mohla být snadná dostupnost prostředku, se kterým je sebevražda spáchána. K vykonání tohoto činu postačí, mnoh-

dy, i obyčejná kravata, kterou můžeme najít v šatníku každého muže. V USA jsou sebevraždy nejčastěji páchany střelnou zbraní, což je dáno snadnou dostupností a také legislativou, která umožňuje, aby si téměř každý občan zakoupil střelnou zbraň, jako důvod postačí uvést, že ji má na obranu sebe, svých blízkých a svého majetku.

2 VĚDECKÉ A NÁBOŽENSKÉ PŘÍSTUPY K SEBEVRAŽDĚ

Tak, jak existuje mnoho vědních oborů, jež se sebevraždou zabývají, existuje mnoho přístupů k ní. Nejčastěji je sebevražda předmětem zájmu psychologů a psychiatrů, kteří se ji snaží pochopit z důvodu pomoci pacientovi, sociologie se sebevraždou zajímá s ohledem na vývoj společnosti a filozofie s ohledem na duši.

a) Přístup psychiatrický

Z psychiatrického hlediska se rozlišují tzv. patologické (psychotické) a nepatologické sebevraždy, přičemž u tzv. nepatologického typu se předpokládá narušení osobnosti (psychopatie) nebo přinejmenším závažné vychýlení z afektivní rovnováhy. Pro tento přístup je typické tzv. aktualistické pojetí, tj. důraz na popis aktuálního psychického stavu jedince těsně před sebevraždou.²⁷

Sebevražda je obvykle nejzávažnější komplikací duševních nemocí, např. velké deprese (15 % pacientů s velkou depresí ukončí život sebevraždou), schizofrenie (10 % pacientů), závislosti na návykových látkách či některých poruch osobnosti.²⁸

Dle názoru francouzského psychiatra Esquirola je sebevražda vždy projevem psychopatie.

b) Přístup psychologický

Psychologie se zaměřuje na dlouhodobější proces vedoucí k sebevraždě označovaný jako suicidální vývoj.²⁹

Suicidální vývoj má několik fází: myšlenky na sebevraždu, jednání směřující k sebevraždě např. příprava provazu k oběšení, vyhlédnutí stromu, psaní dopisu na rozloučenou, vlastní sebevražda.

Psychologická definice sebevraždy zní: „úmyslné ukončení vlastního života, obvykle jako reakce na tíživou situaci spojenou se ztrátou smyslu života.“

Dle Freuda je sebevražda agrese obrácená proti sobě jako reakce jedince na frustraci či jde o přesun agrese. Dále soudí, že smrt je zakódována ve člověku v podobě instinktu sebezničení.³⁰

c) Přístup sociologický

Sociologie chápe sebevraždu jako sociální jev a zaměřuje se především na objasnění vztahu mezi četností sebevražd a demografickými, ekonomickými a jinými charakteristikami sociálních systémů.³¹

Masaryk (1881) ve své sociologické studii o Sebevraždě stanovil širší a užší definici sebevraždy.

„V širším smyslu slova rozumí se jí ten nepřirozený způsob smrti, jenž byl přivozen neúmyslným vsahováním člověka v životní proces, ať kladným, činným vlastním jednáním, nebo záporným, trpným chováním k nebezpečí života.

V užším a vlastním smyslu je naproti tomu jenom ten sebevrahem, kdo učiní svému životu konec úmyslně a vědomě, kdo si smrti jako takové přeje a je si jist, že svým jednáním nebo opomenutím smrt přivodí. Rychlost smrti není podstatnou známkou činu; neboť je též možno způsobit si smrt velmi zdlouhavým způsobem, znenáhla.“³²

Sociolog zkoumá sociální podmínky sebevražd, klasifikuje rizikové faktory, snaží se najít obecné prvky. Objektem jeho zkoumání mohou být zvyky a etika lidí různých států, národností, etnik, náboženství, i sexuální orientace, dále generační hledisko. Jinak o sebevraždě uvažují mladí lidé, kteří se nedokáží vyrovnat s neopětovanou láskou a jinak lidé, jejichž život se chýlí ke konci.

Sociologie se jako celek nezabývá otázkou, proč konkrétní jedinec spáchal sebevraždu, ale proč v jistém prostředí je vyšší nebo nižší procento sebevražd. Zaměřuje se na sociální prostředí nebo okolnosti, za kterých dochází k činu.

d) Přístup filozofický

Sebevraždu za určitých podmínek nejen akceptovala, ale i také doporučovala stoická filozofie. Z teze naprosté svobody vycházela možnost dobrovolné smrti. „Je-li život spojen s mukami a sebevražda snadná, proč by ji člověk neměl volit.“³³

Sv. Augustin chápal sebevraždu jako projev nejvyšší svobodné vůle člověka. Čelil názoru, že křesťanští mučedníci byli lidé, kteří neodmítali sebevraždu a podobně jako stoické podstupovali smrt z vlastního svobodného rozhodnutí. Sebevražda je zabitím člověka, tedy vraždou, a ta je zakázána Mojžíšovým zákonem – Desaterem.

Tomáš Akvinský zpracoval Augustinovu argumentaci do tří základních argumentů proti sebevraždě. 1. sebevražda se přičí přirozenému sklonu člověka, přičí se přirozenému řádu a povinnosti lásky k sobě samému, 2. člověk patří druhým lidem a nemá právo je připravit o svou přítomnost a aktivitu, 3. člověk nepatří sám sobě, ale Bohu. Nemá právo vzít svůj život, který si nedal. Dále se Akvinský domnívá, že sebevražda se přičí přirozenému sklonu člověka žít, přirozenému řádu a také lásce, kterou je člověk povinován sám k sobě. Ale jeho rozhodující argument je čistě teologický: člověk je vlastnictvím božím a je na Bohu, aby rozhodoval o jeho životě a smrti.³⁴

Pro Arthura Schopenhauera (představitel voluntarismu) je sebevražda zbytečná, poněvadž vůle si vzápětí vytváří nové ztělesnění.

Psychiatrické pojetí sebevraždy vychází z popisu aktuálního stavu jedince v době činu, dalo by se říci, že není důležité, proč to udělal, ale jak se v okamžiku před činem cítil. Jiný psychiatrický názor vychází z toho, že se jedná o čin patologie člověka, tedy o čin, kdy se sebevrahem „není něco v pořádku“. Zatímco psychologové se zaměřují spíše na popis stavu, který sebevraždě předcházel. Sociologie zkoumá sebevraždu z hlediska okolí, předmětem jejího hlavního zájmu je prostředí, zaměřuje se na sebevraždu v kontextu prostředí a jejím cílem je osvětlit, proč je v určité oblasti více sebevražd než v jiné.

2.1 Sebevražda a náboženství

Většina oficiálních náboženství dobrovolný odchod ze života negativně odsuzuje. Osobě, která spáchala sebevraždu, byla odebrána na práva na náboženské obřady, bývali

pohřbeni v jiné části hřbitova-nejčastěji u hřbitovní zdi, případně za zdmi hřbitova. Křesťanství odmítá sebevraždu z morálního hlediska absolutně a bez výjimky, všechna ostatní náboženství, včetně starozákonních Židů sebevraždu minimálně v ospravedlnitelných výjimkách připouštějí.

a) Křesťanství

Katolická církev sebevraždu nepřipouští jako morálně možnou. Je porušením pátého přikázání „Nezabiješ“. Katechismus katolické církve uvádí „Lidský život je posvátný, protože již od počátku zahrnuje stvořitelskou činnost Boha a stále zůstává ve zvláštním vztahu ke Stvořiteli, svému jedinému cíli. Jen Bůh je pánem života od jeho počátku až k jeho konci. Nikdo a za žádných okolností si nemůže osobovat právo přímo zničit nevinou lidskou bytost.“³⁵

Podle Bible, vstoupí-li člověk do nebe nebo ne, není předurčeno tím, že spáchá sebevraždu nebo ne. Spáchá-li nevěřící člověk sebevraždu, neudělal nic jiného, než že „uspíšil“ svou cestu do ohnivého jezera. Ten však, kdo spáchal sebevraždu, půjde v konečném důsledku do pekla, a to proto, že odmítl spasení skrze Krista, a ne proto, že spáchal sebevraždu. Bible se staví k sebevraždě stejně jako k vraždě. Bůh je Ten, který rozhoduje, kdy a jak člověk zemře. Bible mluví o čtyřech sebevrazích: Saul (1. Samuelova 31:4), Arichtofel (2. Samuelova 17:23), Zimri (1. Královská 16:18) a Jidáš (Matouš 27:5). Každý z nich byl bezbožným, špatným a hříšným člověkem. Bible se staví k sebevraždě stejně jako k vraždě. Bůh je Ten, který rozhoduje, kdy a jak člověk zemře. Vztít tuto pravomoc do svých rukou je podle Bible rouhání se Bohu.

Katechismus katolické církve uvádí:

„Každý je odpovědný za svůj život před Bohem, který mu jej dal. On také zůstává jeho svrchovaný pánem. Život máme přijímat s vděčností a ochraňovat jej k jeho cti a ke spáse svých duší. Jsme správci, a ne vlastníky života, který nám Bůh svěřil. Nedisponujeme jím.“³⁶

V katechismu katolické církve najdeme i naději pro sebevrahy a pozůstalé:

„Nad věčnou spásou osob, které se usmrtily, se nemá zoufat. Bůh jim může dát příležitost pro spasitelnou lítost cestami, které zná jen on sám. Za osoby, které si sáhly na život, se církev modlí.“

nebo:

„Těžké psychické poruchy, úzkost nebo nadměrný strach ze zkoušky, z utrpení nebo z mučení mohou odpovědnost sebevraha zmenšit.“³⁷

Považuje-li křesťanství sebevraždu za hřích, pak v ní vidí hřích pýchy. Tento názor vychází z výše uvedeného „nedisponujeme svým životem“, tedy jakýkoliv čin, který skončí tím, že člověk dobrovolně odejde ze světa, je křesťany odsuzován, zavrhován, sebevrah je pohřben u hřbitovní zdi, daleko od těch, co skonali přirozenou nebo tragickou smrtí, avšak tragická smrt vylučuje sebevraždu.

b) Judaismus

Ty, kteří si vzali život, stíhal zvláštní zákon ztrátou cti. Talmud sebevraždu jednoznačně odsuzuje, ale v mnoha případech ponechává možnost v případě pochybnosti rozhodnout ve prospěch obžalovaného. Sebevražda byla považována za naprostou ohavnost a odporný hřích. Bůh určuje čas smrti a jeho výnos se nikdo nesmí opovázat předběhnout. „Člověk nesmí sám sobě ublížit“. Vzhledem k textu „A zajisté krve vaší, duší vašich, vyhledávati budu, je tom jinak“ (Bava Kama 91b). To znamená, že tam, kde sebepoškození končí sebevraždou, se všichni učenci shodují na jeho zákazu.³⁸

Za toho, kdo se vědomě zabije, není v žádném ohledu držen oficiálně smutek, pozůstali si netrhají šat, nezůstávají zavření ve svých domovech, ale okolo členů rodiny se opíše okruh a přednáší se zaříkávání lidí ve smutku, přičemž každý detail směřuje k uctění a útěše pozůstalých.

Sebevražda se v judaismu všeobecně zavrhuje, protože odnímá Bohu rozhodnutí ukončit lidský život. Rabín H. Rabinowicz uvádí: „rabíni nepovažují za sebevraždu jen promyšlený akt sebedestrukce, je-li to však čin poblouznění či náhlého impulzu, anebo je-li o tom pochybnost, pak zaujmou shovívavější postoj a na zemřelého vztáhnou „dobrodiní pochybnosti“. Liberální judaismus plně souhlasí s tímto shovívavějším postojem a povoluje smuteční a náboženské obřady.³⁹ Judaismus je i v chápání smrti podřízen Tóře.

Judaismus odmítá sebevraždu jako porušení zásady „bal tachšit“ (nezničíš).

Stejně jako křesťanství odsuzuje sebevraždu, i když postoj Židů k dobrovolnému odchodu ze světa je, v určitých ohledech, shovívavější než ten křesťanský. Židé dokáží vzít

v potaz pochybnosti a rozhodnout ve prospěch sebevraha, pochopit sebevraždu v situacích, kdy není jiná možnost např. hromadná sebevražda obránců pevnosti Massada.

c) Islám

Islámská společnost sebevraždu okamžitě a nekompromisně zakázala. Zákony Koránu jsou strohé: “Člověk umírá z vůle boží a den jeho odchodu je zapsán. Nezapíjejte se sami, neboť Bůh je k vám milosrdný a zabije-li se kdo ze své vůle či špatnosti, bude se smažit na ohni pekelném.“ Nebo „ustanovili jsme, že smrt nás postihne v okamžiku, který si sama zvolí, a nikdo na sebe nesmí vztáhnout ruku.“⁴⁰

Rodiny „mučedníků“ obdrží po jeho/její smrti finanční odměny od různých charitativních organizací, také od organizace, která útok zosnovala. Základním heslem sebevražedného atentátníka je *sebeobětování* a *mučednictví*. Jejich hlavním motivem, je touha po pomstě, posmrtných výhodách (přijdou do ráje, aniž by museli být podrobeni Božímu soudu), ekonomickém zajištění rodiny (odměna pro rodiny atentátníků), náboženské, nacionální a společenské motivy, zápas za osvobození národa, či ovlivnění dalších generací.

Islámská společnost sebevraždu zakázala, ale je s podivem, že sebevražední atentátníci, což je svým způsobem altruistická sebevražda – neboť se obětují pro veřejný zájem (i když ten zájem, je mnohdy, velmi překroucený) – jsou muslimskou komunitou oslavováni. Jsou považováni za mučedníky, zejména pokud společně s nimi zemře co nejvíce nepřátel, dojdou do ráje, kde se setkají s Húriskami (72 tmavookých panen – krásné, věčně mladé dívky, milostnice). Je mnoho mladých mužů, jež jsou ochotni zemřít pro „svého Boha“, ale jen hrstka vyvolených se k tomuto činu nakonec odhodlá. Co se děje s těmi, kteří zemřou přirozenou smrtí nebo jsou usmrceni nepřítelem? Setkají se i oni s huriskami? Pokud ano, jaký je rozdíl v tom, že bude žít dlouhý a úspěšný život, nebo zemře mladý?

2.2 Palestiňští sebevražední atentátníci

V 80. letech panovalo v odborných kruzích přesvědčení, že nejpravděpodobnějším sebevražedným atentátníkem je mladý, nezaměstnaný a sociálně frustrovaný svobodný muž, současnost však dochází k závěru, že sebevražedným atentátníkem může být kdokoli.

Např. atentátníci, kteří se podíleli na útocích z 11. září 2001, pocházeli ze zámožných rodin, byli vzdělaní, měli před sebou slibnou budoucnost.⁴¹

Kimhi a Even popsali, na základě výzkumu, který prováděli pro Univerzitu v Tel Avivu, Izrael, čtyři typy palestinského sebevražedného atentátníka, tato typologie je podle primárního motivu, který vede k sebevražednému atentátu:

Náboženský fanatik osoby, jejichž prvotní motivací je náboženství – Islám-který vykládá „džihád“ jako akt osobního sebeobětování a dosažení nebe. Nejčastěji se jedná o členy Hamásu nebo Islámského džihádu, většinou jsou mladí a svobodní. Prošli několikaletým výcvikem nejen ve studiu Koránu, ale i bojových technik a operačního systému a techniky. Jsou ovlivněni náboženským vůdcem (imámem), který na ně působí zapáleným projevem v mešitě.

Nacionalistické fanatiky reprezentují sebevražední atentátníci, jejichž prvotní motivace má nacionalistický a politický základ. Své činy ospravedlňují důvody jako je osvobození národa, selhání mírového procesu, Izraelská okupace a zápas za ustanovení Palestinského státu. Velká většina z nich je členem světské organizace Fatáh – Tanzim. Byli hodně ovlivněni světskými vůdci, Palestinským výchovným systémem či Palestinskými oficiálními zdroji.

Mstítel je osoba, jejíž primární motivací je pomsta. Tito lidé usilují o pomstu smrti někoho z rodiny nebo přítele, nebo o pomstu za osobní trauma jejich nebo někoho blízkého. Jsou ovlivněni Izraelskými zásahy proti Palestincům.

Využívaný jsou osoby využití teroristickými organizacemi právě za účelem sebevražedného atentátu. Jsou jimi často osoby obviněné z kolaborace s Izraelem, ženy obviněné z poškození rodinné cti, osoby pod tlakem (v nevýhodné situaci). Nemají vnitřní potřebu být mučedníky, jejich nábor je čistě náhodný např. podpoří sebevražedné atentáty bez specifických úmyslů, náborář slyší jejich projev a pak je využívají proti nim (aby způsobili nátlak na něj/ni). Základem při jejich „výchově“ je využívání jejich loajality ke skupině, manipulace, využívání problémů osobní identity v kontextu využívání dětí a dospělých jednoduše proto, že nedokáží odolat tlaku, jenž na ně okolí vyvíjí.

Sebevražední atentátníci nejsou osobami trpícími duševní chorobou nebo poruchou, netrpí poruchami osobnosti, nevykazují žádné známky psychopatologického jednání. Většinou nevykazují známky sebevražedných tendencí, nepochází z dysfunkčního prostředí (např. nezaměstnanost, vychovávání bez otce, nemají přátele). Neventilují svůj strach z nepřátel, skleslost, či postoj „nemám co ztratit“ z důvodu nedostatku životních alternativ.

Svět obecně, předpokládá, že sebevražední atentátníci jsou lidé, kteří trpí nějakou poruchou, zpravidla jsou považováni za „asociály“, avšak pravda spočívá v jejich víře v Boha, tento pro ně vším, pro něj jsou ochotni se vzdát všeho. Zpravidla si je nachází, prostřednictvím imáma, v okamžicích osobních pochybností, využije jejich slabosti či zloby na nepřítele, touhy po mstě za smrt bratra nebo přítele, stanou se z nich lidské terče, obětují svůj život, mnohdy ani neví co je skutečný důvod.

Motivy

Zaměříme-li se na konkrétní osobu (sebevražedného atentátníka) na jeho čin a pokusíme-li se najít důvody proč to udělal/a, tedy jeho motivaci, zjistíme, že většina z nich je hnána hněvem, pocitem křivdy nebo zrady, touhou po odvetě, snahou stát se hrdinou, snahou zlepšit postavení rodiny.

a) osobní

Neexistuje profil typického sebevražedného atentátníka. Každý z nich má své vlastní osobní důvody, proč se z něj stal sebevražedný atentátník. Důvodem může být ztráta rodinného příslušníka (bratr, otec) v boji s Izraelskými bezpečnostními silami, může to být fakt, že bratr se k hnutí (Hizballáh, Hamás, Fatáh, Palestinský islámský džihád, Organizace za osvobození Palestiny atd.) přidal a ten mladší následuje jeho příkladu. Motivem (u dospělých atentátníků) může být snaha očistit se od „hříchů“, kterými jsou např. milenecký vztah mimo rodinu (nevěra), homosexualita, či kolaborace s Izraelským nepřítelem.

b) osobnostní

Ten, kdo spáchá sebevraždu, tak činí z vlastních důvodů a pro vlastní „prospěch“, mučedník se obětuje pro vyšší cíle, pro svou víru, národ...

Rozhodnutí stát se „mučedníkem“ je racionální, čistě v kompetenci osoby, která tak má učinit, ano, ve většině případů jsou ovlivněni okolím, náboženským vůdcem, rodinou, ale je čistě na nich zda se rozhodnou setrvat a svůj „úkol“ dotáhnout do konečné fáze, tj. zemřít.

Svou roli hraje i rodina, zejména výchova v rodině, ve většině případů jsou vychováni v duchu, že nejlepší možný svět je ten arabský, ten, ve kterém žijí, že západní svět se snaží svést ten, jejich krásný svět, na scestí, pak nebudou váhat ani vteřinu a půjdou obětovat svůj vlastní život s vědomím, že pomohou, aby jejich, krásný, svět zůstal krásným i nadále. Osoby, které nejsou vychovávány v duchu jediného nejlepšího, arabského, světa, mají velmi daleko k tomu, aby se z nich stali mučedníci za svobodu, za svou zemi, za národ.

c) ekonomické

Nelze říci, že kořeny sebevražedného terorismu souvisí pouze s chudobou, nevyhovujícím rodinným zázemím, nedostatkem příležitostí ke kvalitnímu vzdělání, nezaměstnaností. Částečná zaměstnanost, mezi lidmi s vyšším vzděláním, je faktorem proč se mnoho lidí přidá do řad teroristických organizací jako je např. Al-Kajdá. Např. v pásmu Gazy, se nezaměstnanost pohybuje okolo 34,8 %, na Západním břehu Jordánu 18,6 %, zatímco v Izraeli je nezaměstnanost 7,3 %.⁴²

Rodiny „mučedníků“ obdrží po jeho/její smrti finanční odměny od různých charitativních organizací, také od organizace, která útok zosnovala. Např. v roce 2002 dostaly od Saddáma Husseina palestinské rodiny 25 000 amerických dolarů za každého mučedníka a 10 000 amerických dolarů za každého zabitého izraelskými ozbrojenými složkami.⁴³

d) sociální

Podle Emanuela Sivana, sestává Hamás převážně z „městských mladíků, kterým ještě nebylo dvacet.“⁴⁴

Ve většině společností se právě mladí lidé ve věku od šestnácti do dvaadvaceti let nacházejí na přelomovém stádiu mezi dvěma obdobími života. Nebývají už dětmi, které by

žily v rodinách svých rodičů, ale vlastní rodiny prozatím nezaložili. Mladí aktivisté se stávají rodinnými příslušníky bez rodiny, a náboženská hnutí jim poskytují domov a jakousi dalekosahající přízněnost.

„Například v Palestině, kde se míra nezaměstnanosti mezi mladými muži pohybuje okolo 50 %, vede hospodářský neúspěch běžně k sexuální frustraci. Pokud mladíci nemají žádnou práci, nemohou se oženit, protože v tradičních společnostech se práce obvykle považuje za předpoklad toho, aby si někdo mohl začít hledat ženu. Zůstávají-li ovšem tito mladí mužové svobodní, v přísně náboženských kulturách, jaká existuje např. mezi palestinskými Araby, to znamená, že nemohou sexuálně žít. Hnutí Hamás jim poskytuje způsob jak výslednou frustraci ventilovat v komunitě, jež nabízí rodinu i ideologii vysvětlující kořeny problému a vybízející mladíky, aby neklesali na duchu.“⁴⁵

V kulturách násilí, z nichž vyvstává náboženský terorismus, dochází k tomu, že úzkost všech mladíků – starost o kariéru, sociální postavení a sexuální vztahy – se ještě dále prohlubuje. Zkušenost ponížení v takových směrech je činí zranitelnějšími a otevřenějšími působení hlasů mocných vůdčích osobností.

e) náboženské

Prvním motivem by mohly být Húrisky. Je to 72 černookých panen, se kterými se šáhid setká po svém příchodu do ráje. Tyto panny po styku znovunabudou své panenství. Mnoho sebevražedných atentátníků si před činem obalilo genitálie toaletním papírem, neboť chtěli do ráje přijít nepoškození, schopní sexuálního styku.

Např. Korán, súra 44 :

„A bohabojní budou věru na místě bezpečném přebývat, mezi zahradami a prameny, a oděni do atlasu a brokátu se jeden na druhého budou dívat. Tak se stane! A oženíme je s dívkami velkých černých očí, a budou si tam všechny druhy ovoce žádat, jsouce v bezpečí. A neokusí tam smrti – kromě smrti první-a ušetří je trest pekelný z milosti Pána tvého; a to je štěstí nesmírné.“⁴⁶

Dalším je Džíhád, tj. svatá válka, ale správně „úsilí o dobro“. Tento se dělí na vnitřní, tzv. velký džíhád, nazývaný také „džíhádem srdce“, který představuje muslimovo úsilí

věřit a chovat se tak, jak se líbí Bohu, sebezdokonalování v prokazování úcty a poslušnosti Bohu, v bezvýhradném podřízení jeho příkázáním a v konání dobrých skutků. Představuje pro muslima sebereflexi ve víře, v překonávání zla, jež je potencionálně v každém člověku přítomné, v čelení svodům satanovým a v přemáhání nejrůznějších osobnostních negativ, jako je chtíč, obžerství, lakota, sobectví, apod. Obecně známějším je džihád obrácený navenek, jako boj o šíření víry. Často může mít a má podobu boje ozbrojeného. Muslim je povinen v případě potřeby účastnit se tohoto boje jako „mudžáhid“, bojovník za svatou věc, a pokud padne, je z něho „šáhid“, který se ihned dostává do nebes a není vystaven rozsuzování při Posledním soudu.

Zdůraznění potřeby víry, tedy i úsilí ve víře najdeme na mnoha místech Koránu, např.: „Ani vaše bohatství, ani vaše děti nejsou tím, co přiblíží vás k Nám nejvíce, kromě těch, kdož uvěřili a zbožné skutky konali. A takoví budou mít odměnu dvojnásobnou za to, co činili, a v komnatách rajských v bezpečí budou dlít.“

„Ti však, kdož usilovali znemožnit znamení Naše – ti v trest budou uvrženi.“⁴⁷

Boj proti nevěřícím např. Korán, súra 2 :

„Zabíjejte je všude, kde je dostihnete, a vyžeňte je z míst, odkud oni vás vyhnali, vždyť svádění od víry je horší než zabití. Avšak nebojujte s nimi poblíže Mešity posvátné, dokud oni s vámi zde nezačnou bojovat. Jestliže vás tam napadnou, zabte je – taková je odměna nevěřících!“⁴⁸

Některé pasáže Koránu obsahují přímo výzvu k vojenskému tažení např.:

„Vy, kteří nevěříte! Co je s vámi, když je vám řečeno: „Vytáhněte do boje na cestě Boží!“, jste jako přikováni k zemi? Což se vám líbí více život na tomto než onom světě? Vždyť užívání života pozemského je nepatrné oproti užívání v životě budoucím!

Jestliže nevytáhněte do boje, Bůh vás potrestá trestem bolestným, vystřídá vás národem jiným a nebudete Mu moci v ničem uškodit, neboť Bůh je věru mocný nad každou věcí.

„Jděte v boj lehčí i těžcí a bojujte majetky i osobami svými na cestě Boží. A bude to pro vás lepší, jste-li vševědoucí.“⁴⁹

f) politické

Tím prvním je zcela jistě nenávisť ke státu Izrael, všemu židovskému. Většina Palestinců shledává jako největší nespravedlnost vytvoření státu Izrael, odsunutí z jejich vlastního území, a popírá existenci Izraele jako takového, zejména na jejich (palestinském) území.

Dr. Ramadan Shalah prohlásil: „Náš nepřítel vlastní důmyslné zbraně, jeho armáda je velmi kvalitně vycvičena...Nemáme nic, čím bychom zahnali zabíjení a gangsterství proti nám, než zbraň mučednictví. Je to jednoduché a stojí nás, pouze, naše životy...lidské bomby nemohou být poraženy, ani nukleárními zbraněmi.“⁵⁰

Nacionalistickými motivy by mohl být pocit ponížení, který zažívají 60 let izraelské okupace (pozn. V roce 2008 stát Izrael slavil 60. let vzniku).

Ten, kdo spáchá sebevraždu, tak činí z vlastních důvodů a pro vlastní „prospěch“, mučedník se obětuje pro vyšší cíle, pro svou víru, národ. Sebevražední atentátníci nejsou osobami trpícími duševní poruchou či chorobou, jsou si vědomi svého činu, jeho důsledků, vedeni hněvem, touhou po pomstě, pocitem křivdy nebo zrady, „vymění“ svůj pozemský život za život v ráji, kde jim nebudou způsobovány křivdy, nebudou souzeni za své činy, odejdou oslavováni jako mučedníci, jejich rodiny budou obdivovány, bude jim prokazována úcta. Jsou ochotni obětovat svůj život, ať už je skutečný důvod jakýkoliv, a čím více „nevěřících“ (nepřátel) zahyne spolu s nimi, tím větší bude mít jejich smrt váhu. Izraelsko – Palestinský konflikt je přítomen několik desetiletí, dalo by se říci, přes 60 let, neboť vznik samostatného státu Izrael v roce 1948 nebyl odrazovým můstkem k násilnostem, tyto byly páchany již dříve. Problém nespočívá ani tak v odlišném náboženství, i když toto má jistě svůj významný podíl, jako spíše na skutečnosti, že arabští obyvatelé státu Izrael a Palestina mají v sobě zakořeněný pocit, že jim židé ukradli jejich zemi. Tímto způsobem prezentují celému světu svou verzi nepokojů. Bylo by snadné říci, že arabové mají pravdu, že židé přišli a „ukradli“ jim jejich zemi, ale už neřeknou, že židům zemi prodali, že jim byla nabídnuta možnost bydlet mimo stát Palestina, kde jim dokonce izraelská vláda platí náklady spojené s bydlením, právě díky židům je stát Izrael na současné úrovni. Každá ze

stran Izraelsko-Palestinského konfliktu má svou pravdu, svou verzi, ani jedna strana není ochotna ustoupit, a proto se navzájem zabíjí, což je pro Svatou zemi jen přítěž.

Není rozhodující jaké konkrétní motivy vedou sebevražedného atentátníka k jeho (jejímu) činu, ve všech případech, dojde-li ke splnění úkolu, je výsledek stejný: zemře mladý člověk, jehož čas v přirozeném koloběhu ještě nenastal, ale tento člověk se rozhodl odejít způsobem, který zraní mnoho dalších lidí, způsobem, který je sice přímou cestou do ráje mezi Húrisky, ale není nejpřirozenějším. Zemře způsobem, který je Arabskou částí světa oslavován, je chápán jako „políček do tváře západního nepřítele“, ale výsledek, kterým je bolest, pocit ztráty, nedokáže nahradit ani radost z vítězství nad nepřítelem. Čím více nepřítel je zabito, tím menší význam je západním světem mučednické smrti přičítán. Pro západ jsou sebevražední atentátníci buď fanatiky, nebo blázny, co nemají vlastní rozum. Oni se přitom od obyvatel západu liší jen vyznáním a místem kde se narodili, kde vyrůstali. Stejně jako obyvatelé západních zemí milují svoji vlast, svůj národ, svého boha, ale na rozdíl od západních sousedů pro ně oběť není jen slovo.

3 EUTHANASIE JAKO ASISTOVANÁ SEBEVRAŽDA

Výraz pochází z řeckého „euthanasia (eu= dobrá, thanatos= smrt)“ – dobrá smrt, milosrdná smrt. Je to vědomé ukončení života nevléčitelně nemocného člověka, plně způsobilého k právním úkonům na jeho žádost např. vpíchnutím smrtelné dávky jedu nebo jiným způsobem. Jako taková je považována za asistovanou sebevraždu. Za euthanasii bývala považována smrt, které nepředchází útrapy stáří, či smrt v okamžicích slastného naplnění života.

Francis Bacon (1561–1626) chápal euthanasii jako zmírnění utrpení, které s sebou přináší smrt. Rozlišoval „vnitřní“ a „vnější euthanasii“, kdy vnitřní euthanasie je podle jeho názoru celoživotní přípravou na smrt, kterou každý musí vykonat sám za sebe, a neexistují prostředky, které by mu mohly pomoci. Bacon prosazoval přesvědčení, že dobrá smrt je především ta, která je prosta utrpení.

„Euthanasií rozumíme lékařské jednání, které vede k navození či uspíšení smrti druhého člověka. Je vedena dobrým úmyslem či dobrými motivy tak, aby také takto navozená smrt byla dobrá.“⁵¹

Rozlišujeme euthanasii pasivní a aktivní, přímou a nepřímou, dobrovolnou a nedobrovolnou. **Aktivní** euthanasie je takové (aktivní) jednání, které má uspíšit či navodit smrt druhého člověka. **Pasivní** je nečinnost, zřeknutí se jakéhokoliv jednání vedoucího k prodloužení života např. pacient odmítne resuscitaci, žádá, aby nebyla zahájena léčba, která by mohla oddálit smrt. Hlavním cílem **přímé** euthanasie je uspíšení nebo navození smrti druhého člověka, kdežto **nepřímá** euthanasie usiluje o to, aby nemocný byl zbaven utrpení, bolesti. Požádá-li pacient o podání utišujících léků, jejichž podání zapříčiní jeho smrt, jedná se o **dobrovolnou** euthanasii, pokud však požádají příbuzní nemocného nebo o smrti rozhodne lékař, jedná se o **nedobrovolnou**. Pojem **disthanasie** se používá pro tzv. přístrojový život, při němž základní životní funkce nemocného zajišťují pouze přístroje, a **orthothanasie** pak znamená její ukončení, tj. odpojení přístrojů. V tomto smyslu se jedná o

další *nepokračování léčby* v případě, že je bez úspěchu. Může jít i o *nezahajování* další léčby, nebo *resuscitace*, na pacientovu vlastní žádost.⁵²

Pokud lékař zprostředkuje nemocnému jed či jiný smrtící prostředek, který si však nemocný aplikuje sám, jedná se o *asistovanou sebevraždu*. Tedy z pohledu trestního práva je trestným činem účasti na sebevraždě, za který může být pachatel uložen trest odnětí svobody na šest měsíců až tři léta (§ 230 trestního zákona). Trestní zákon (zákon č. 140/1961 Sb.) rozlišuje dva druhy jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu – pachatel jiného k sebevraždě pohne, jinému k sebevraždě pomáhá. První typ jednání může spočívat v přemlouvání, schvalování takového činu, druhým typem jednání se rozumí opatřování prostředků (léky, jed), pomocí se rozumí ponechání smrtelné dávky nebo jedu v dosahu pacienta. Takový čin lze označit za případ asistované sebevraždy, tedy i za jednu z verzí euthanasie.⁵³

Vláda České republiky předložila dne 21. 7. 2004 Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, nové znění trestního zákona. Součástí tohoto návrhu bylo i ustanovení § 118 nazvaného jako „usmrcení na žádost“. Zde text navrhovaného znění:

§ 118

Usmrcení na žádost

(1) Kdo ze soucitu usmrtí nevyлéčitelně nemocnou osobu, která trpí somatickou nemocí, na její vážně míněnou a naléhavou žádost, bude potrestán odnětím svobody až na šest let.

(2) Vážně míněnou a naléhavou žádostí se rozumí svobodný a určitý projev vůle osoby starší osmnácti let, která není zbavena ani omezena ve způsobilosti k právním úkonům a není stížena duševní poruchou, jednoznačně a důrazně směřující k jejímu vlastnímu usmrcení.⁵⁴

Z důvodové zprávy k tomuto ustanovení vyplývá, že § 118 se vztahuje na euthanasii dobrovolnou, vyžádanou pacientem. Rozhodujícím motivem je omluvitelná pohnutka, především soucit s trpícím. Toto ustanovení však v konečné verzi trestního zákoníku, který byl

schválen Poslaneckou Sněmovnou dne 11. 11. 2008, není. Tedy euthanasie bude i do budoucna posuzována jako účast na sebevraždě (§ 142 v novém trestním zákoníku).

Česká republika se k euthanasii staví negativně, ve světě je tomu naopak. Například v liberálním Nizozemí jsou stanovena kritéria pro použití euthanasie, kterými jsou:

1. „Žádost musí pocházet jen od pacienta a musí být svobodná, dobře uvážená, pevná a nezvratná.
2. Pacientův stav musí působit nesnesitelné útrapy bez perspektivy zlepšení.
3. Pacient je o svém stavu a perspektivách informován.
4. Euthanasie musí být poslední opatření (ultima ratio). Musí být vzaty v úvahu a hledány všechny alternativy ke zmírnění pacientovy situace.
5. Euthanasie musí být provedena lékařem.
6. Lékař musí provést konzultaci nejméně s jedním dalším nezávislým lékařem, který má zkušenost v této oblasti a který pacienta vyšetřil.“⁵⁵

Z lékařského hlediska je euthanasie v rozporu s Hippokratovou přísahou, konkrétně s částí „...Lékařské úkony budu konat v zájmu a ve prospěch nemocného, dle svých schopností a svého úsudku. Vystříhám se všeho, co by bylo ke škodě a co by nebylo správné. Nepodám nikomu smrtící prostředek, ani kdyby mne o to kdokoli požádal a nikomu také nebudu radit (jak zemřít)...“. Ženevský lékařský slib sestavený WHO se také staví proti euthanasii „...Budou s největší pozorností ochraňovat lidský život, a to od okamžiku jeho vzniku. Ani nátlak a vyhrožování mne nedonutí k tomu, abych své lékařské znalosti obrátil proti některému člověku...“⁵⁶ S velkou pravděpodobností bychom mezi lékaři našli zastánce euthanasie, i osoby, které se tohoto činu dopustily, nejčastěji podáním utišujících prostředků ve větší míře.

Katolická církev se k euthanasii staví odmítavě, stejně jako k sebevraždě. V katechismu najdeme pasáž znějící: „Přímá euthanasie spočívá v ukončení života osob

postižených, nemocných nebo už blízkých smrti, ať už jsou důvody a prostředky jakékoliv. Je mravně nepřijatelná.“⁵⁷

Dále zde nalezneme pasáže, které se vztahují k přerušení nákladných, nebezpečných, mimořádných a neúměrných léčebných procedur. Kdy toto odmítnutí je odmítnutím léčby „za každou cenu“. Toto rozhodnutí musí učinit sám pacient nebo osoby, která má na to ze zákona právo, účelem tohoto rozhodnutí není přivodit smrt, ale uznání skutečnosti, že jí nelze zabránit.

Zastánci euthanasie vychází z přesvědčení, že „každý člověk má právo volit pro sebe takový způsob života (a tedy i smrti), který si sám určí“. Avšak Listina základních práv a svobod (článek 6, odstavec 1, 2) uvádí: „každý má právo na život“ a zároveň „nikdo nesmí být zbaven života.“⁵⁸

Je složité říci, kdo má právo rozhodnout o tom, jak a kdy svůj život ukončí. Stále existuje možnost spáchat sebevraždu, ale mnohdy jsou pacienti žádající euthanasii, natolik slabí a vyčerpaní, že by svůj čin (sebevraždu) nedokázali dovést do úspěšného konce.

Dobrá smrt je především ta, která je přijatá s vnitřní vyrovnaností a důstojností.

Rozdíl mezi sebevraždou a euthanasií spočívá v tom, že při sebevraždě má člověk úmysl zemřít, kdežto při euthanasii je jeho hlavním úmyslem osvobodit se od bolesti, utrpení, nechtěné lékařské péče. Nevyléčitelná nemoc je často motivem nejen sebevraždy, ale zejména euthanasie. U obou činů je výsledek stejný, smrt, která je neodvratná, definitivní. Euthanasie, na rozdíl od běžné sebevraždy, se neobejde bez pomoci někoho druhého, vždy je třeba lékaře (nebo jiného zdravotnického personálu), aby pacientovi přichystal lék (ať už ve formě injekční stříkačky nebo tabletek), ale na pacientovi záleží, zda lék použije. Je zde možnost volby mezi dalším utrpením a vysbozující smrtí. Moderní (vyspělé) státy se snaží vyřešit záležitost euthanasie. Ve většině případů postupují tak, že konkrétně stanoví pravidla, která musí být dodržena, aby byla naplněna podstata euthanasie a nikoli skutkové podstaty zabití, ne-li vraždy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Praktická část této bakalářské práce je zaměřena na rozbor statistických informací vypracovaných Policejním prezídiem Policie České republiky (dále jen „PP PČR“). Získaná data jsou za období let 2003–2008 vztahující se na území celé České republiky. Veškerá data byla získána přímým dotazem na Policejní Prezídium Policie České republiky, tiskový odbor, kdy byly zadány konkrétní požadavky sestávající ze sledovaného období, celkového počtu sebevražd za jednotlivé roky, dále dle pohlaví, způsobu provedení, motivu. Nad rámec žádosti byla PP PČR poskytnuta data týkající se vzdělání a rodinného stavu sebevrahů.

Jedná se o statistiky bilančních sebevražd. Což znamená, že tento čin byl promyšlen, naplánován, připraven. Má svůj průběh, kdy sebevrah má nejprve myšlenku na sebevraždu, této myšlence předchází nějaký stresor (např. dlouhodobé rozepře s partnerem, které vyústí v jeho/jejím odchodu, podání návrhu na rozvod manželství), myšlenka je přítomná i další fázi – přípravě, kdy sebevrah napíše dopis na rozloučenou, zaopatří svůj majetek, zakoupí si předmět, s jehož pomocí sebevraždu spáchá, poté se k činu rozhodne a vykoná jej.

4.1 Metodologie

Vzhledem k tomu, že praktická část této bakalářské práce sestává zejména z rozboru dostupných statistik (PP PČR), volíme srovnávací analýzu souhrnných statistických dat. Ze získaných dat budou posuzována data týkající se počtu sebevražd, způsobu provedení, nejčastějšího dne, kdy jsou páčány sebevraždy. Dále budou popisovány motivy, jež vedly k sebevraždě, a rodinný stav a věk sebevrahů. Data budou znázorněna v tabulkách, kde bude uvedena absolutní a relativní četnost. Budou stanoveny hypotézy.

Získaná data vložená do tabulky umožňují přehledně porovnat situaci sebevražd mezi muži a ženami, motivů, jež k sebevraždě vedou, je evidentní, kdy je kolik sebevražd spácháno, metoda nám dává ucelený přehled stavu sebevražd, celkově je přehledná, adresná. Vyplývají z ní jasně konkrétní výsledky. Tabulka je na srovnání přehledná a jasná, po-

skytuje možnost okamžitého náhledu na skutečný stav a ihned odpovídá na položené otázky.

4.2 Cíl výzkumu a stanovení hypotéz

Zaměřit se na problémy sebevražd, porovnat, na základě statistických údajů získaných od PP PČR důvody, proč lidé sebevraždy páchají nejčastěji, zda jsou k tomuto řešení náchylnější muži nebo ženy, jaké motivy je k tomu vedou, jaký je nejčtenější způsob provedení sebevraždy. S ohledem na osobu sebevraha se výzkum zaměřuje na jeho/její rodinný stav.

Cílem je potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy.

H0: Muži častěji než ženy páchají sebevraždy.

H1: Rodinné problémy jsou častějším motivem sebevraždy u žen než u mužů.

H2. Pondělí je dnem, kdy je nejvyšší riziko počtu spáchaných sebevražd.

H 3: Nejčtenějším provedením sebevraždy je oběšení.

H4: Nejrizikovější skupinou jsou osamělí muži ve věku od 50 do 60 let.

5 ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMU

5.1 Hypotéza 0

K provedení hypotézy byla zvolena statistická data od PP PČR za období 2003–2008. Dostupná data byla rozdělena podle kalendářních let, dále dle pohlaví za sledované období. Jako další krok byla vyjádřena absolutní a relativní četnost sebevražd, toto nám přehledněji udává rozdíl mezi sebevraždami dle pohlaví.

Tabulka 3: Sebevraždy v ČR dle pohlaví v období 2003–2008 (zdroj dat: PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
ženy	339	20,32	350	19,35	363	20,45	336	20,26	298	18,42	317	20,29
muži	1330	79,68	1459	80,65	1412	79,55	1322	79,74	1319	81,58	1245	79,71
celkem	1669	100	1809	100	1775	100	1658	100	1617	100	1562	100

Na základě získaných hodnot lze stanovit, že muži páchají více sebevražd než ženy. Počty sebevražd, které ročně spáchají muži, se pohybuje okolo 80%, zbylých 20% připadá na sebevraždy žen. Za období 2003–2008 bylo v České republice spácháno celkem 10 090 sebevražd, z toho muži v období 2003–2008 spáchali celkem 8 087 sebevražd (80,15%). Tendence sebevražednosti mužů má od roku 2005 klesající tendenci, porovnáme-li rok 2005 (konkrétně 1 412 skutků) a roky následující.

Muži páchají sebevraždy častěji než ženy. Jedním z důvodů je nastavení psychiky mužského pohlaví. Skutečnost, že ženy spáchají ročně méně sebevražd než muži je dána ženským fenoménem, ženy mají vyšší pud sebezáchovy než muži, jejich organismus je schopen odolávat zátěžovým situacím lépe a pružněji, než je tomu u mužů. Jsou nositelkami života, udržovatelkami rodinné pohody, podílí se vyšší mírou na výchově dětí a chodu domácnosti. V okamžiku, kdy se situace stane neudržitelnou a momentálně nenacházejí jiné východisko, volí sebevraždu.

Z těchto důvodů jsou i reakce na stres u mužů jiné než u žen. Muži situaci hodnotí s nadhledem, jsou více objektivní, analyzují, kdežto ženy reagují s vyšší dávkou emocí, pohled na věc hodnotí subjektivně a také reakce jsou vypovídající výše uvedené charakteristice. Muž stresové situace řeší sám se sebou, společníkem mu bývá obvykle alkohol. Ženy jsou podrážděné, lítostivé, plačtivé, některé výbušné, hádavé. Projevuje se u nich vyšší citlivost, z toho vyplývající nepřiměřené reakce na situace, nesoustředěnost, nervozita,

apod. Muže stres stimuluje k dosažení cíle. Když se mu přihodí něco nežádoucího, potřebuje objektivně analyzovat, může udělat proto, aby se věci změnily. Když je muž rozzloben, snadno ztratí kontrolu nad sebou, stane se násilnickým, rozbíjí předměty. Podstatně hůře reagují muži na zhoršení ekonomické situace, negativní změnu sociálního zázemí než ženy.

Sebevraždnost má od roku 2004 klesající tendenci. Příčinou této klesající tendence může být lepší ekonomická situace obyvatel České republiky. Dne 1. 5. 2004 se Česká republika stala členem Evropské unie, zvýšila se možnost odejít do zahraničí za prací, země začala získávat prostředky z Evropských fondů. 4. srpna 2004 prezident republiky jmenoval novou vládu vedenou Stanislavem Grossem. Pro mnohé tento politik představoval vizi pozitivní budoucnosti. Výše uvedené události by mohly být důvodem k tomu, že v následujících letech klesá počet spáchaných sebevražd.

5.2 Hypotéza 1

K provedení hypotézy byla zvolena statistická data od PP PČR za období 2003–2008. Dostupná data byla rozdělena dle pohlaví za jednotlivé kalendářní roky sledovaného období. K přehlednosti bylo opět použito vyjádření absolutní a relativní četnosti sebevražd.

Tabulka 3: Sebevraždy žen podle motivu za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
rodinné	26	7,67	22	6,29	29	7,99	36	10,72	18	6,04	17	5,36
vztahové	7	2,06	9	2,57	3	0,82	9	2,68	7	2,35	6	1,89
pracovní	6	1,77	7	2	3	0,82	8	2,38	2	0,67	2	0,63
školní	0	0	1	0,28	0	0	3	0,89	2	0,67	2	0,63
existenční	12	3,55	8	2,28	18	4,96	9	2,68	11	3,69	18	5,68
politické	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
náboženské	0	0	0	0	1	0,28	1	0,3	1	0,34	0	0
trestní stíhání	0	0	3	0,86	0	0	1	0,3	1	0,34	1	0,32
duševní onemocnění	83	24,48	92	26,29	102	28,1	87	25,89	65	21,81	63	19,87
fyzické onemocnění	56	16,52	49	14	43	11,85	40	11,9	43	14,43	36	11,36
náhlá deprese	54	15,93	51	14,57	48	13,22	45	13,39	38	12,75	29	9,15
psychické problémy	0	0	19	5,43	38	10,47	30	8,93	43	14,43	75	23,66
jiné	11	3,24	15	4,29	12	3,31	7	2,08	14	4,7	13	4,1
nezjištěno	84	24,78	74	21,14	66	18,18	60	17,86	53	17,78	55	17,35
Celkem	339	100	350	100	363	100	336	100	298	100	317	100

Zaměříme-li se pouze na motivaci rodinnými problémy, zjistíme, že ženy ročně spáchají kolem 24 sebevražd, u nichž jsou motivy dány rodinnými problémy. Celkem za sledované období let 2003–2008 ženy spáchaly 148 sebevražd motivovaných rodinnými problémy, tj. 7,38 % všech sebevražd. Jedná se o druhý nejčastější motiv vedoucí ke spáchání sebevraždy.

Rodinné problémy zahrnují partnerské krize, rozvody, rozchody, odchod dospělých dětí z domova, stav sociální nouze. Mohou jimi také být těhotenství, přírůstek nového člena rodiny, konflikty s tchýní nebo tchánem, manželka nastupuje nebo končí zaměstnání, úmrtí nebo odchod partnera.

Tabulka 4: Sebevraždy mužů dle motivu za období 2003–2008 (zdroj PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
rodinné	168	12,63	167	11,44	182	12,89	152	11,5	142	10,77	117	9,4
vztahové	50	3,76	73	5	53	3,75	58	4,38	47	3,56	49	3,93
pracovní	49	3,68	44	3,02	38	2,69	39	2,95	38	2,88	21	1,69
školní	6	0,45	5	0,34	5	0,36	4	0,3	3	0,23	2	0,16
existenční	69	5,19	125	8,57	139	9,84	125	9,46	112	8,49	105	8,43
politické	1	0,08	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
náboženské	1	0,08	2	0,14	1	0,07	2	0,15	0	0	0	0
trestní stíhání	13	0,98	25	1,71	16	1,13	12	0,9	6	0,45	10	0,8
duševní onemocnění	146	10,98	143	9,8	133	9,42	127	9,61	109	8,26	109	8,76
fyzické onemocnění	151	11,35	199	13,64	174	12,32	170	12,86	165	12,51	156	12,53
náhlá deprese	163	12,26	181	12,41	180	12,75	170	12,86	166	12,59	123	9,88
psychické problémy	10	0,75	58	3,98	82	5,81	90	6,81	112	8,49	197	15,82
jiné	58	4,36	75	5,14	55	3,9	56	4,24	36	2,73	56	4,5
nezjištěno	445	33,45	362	24,81	354	25,07	317	23,98	383		300	24,1
celkem	1330	100	1459	100	1412	100	1322	100	1319	100	1245	100

Rodinné problémy byly motivem sebevraždy mužů v 928 případech (11,47% všech sebevražd spáchaných muži za sledované období let 2003–2008). Jedná se o druhý nejčastější motiv spáchání sebevraždy.

Muži hůře nesou nevěru partnerky, zvláště byla-li důvodem nespokojenost ve vztahu, ženy často nevěrou hledají to, co jim partner doma neposkytne. Hůře se vyrovnávají se skutečností, že partnerka odešla a vzala s sebou jejich společné potomky, zakazuje jim se s dětmi stýkat. Dojde-li k úmrtí, nedávají najevo, jak trpí, řešením bývá alkohol, nebo i

sebevražda. Většina mužů reaguje na silný stres tak, že se uzavře do sebe. Celé jeho vědomí se zaměří jedním směrem, snaží se najít řešení.

5.3 Hypotéza 2

Pro tuto hypotézu byla dostupná statistická dat sebevražd spáchaných za období let 2003–2008 roztříděna nejprve rozdělením na jednotlivé roky a dále podle dnů, ve kterých byly sebevraždy spáchány.

Tabulka 5: Sebevraždy podle dne spáchání za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
pondělí	282	16,9	263	14,54	272	15,32	285	17,19	260	16,08	277	17,73
úterý	240	14,38	267	14,76	271	15,27	248	14,96	231	14,29	240	15,37
středa	267	16	298	16,47	255	14,37	232	13,99	221	13,67	220	14,08
čtvrtek	226	13,54	267	14,76	230	12,96	242	14,6	241	14,9	199	12,74
pátek	213	12,76	252	13,93	270	15,21	221	13,33	245	15,15	246	15,75
sobota	220	13,18	237	13,1	226	12,73	221	13,33	205	12,68	173	11,08
neděle	221	13,24	225	12,44	251	14,14	209	12,6	214	13,23	207	13,25
celkem	1669	100	1809	100	1775	100	1658	100	1617	100	1562	100

Z tabulky vyplývá, že nejvíce sebevražd je pácháno v pondělí (1 639 skutků, tj. 16,24% všech spáchaných sebevražd za sledované období let 2003 – 2008), následuje úterý s 1 497 skutky (14,83% všech spáchaných sebevražd za sledované období let 2003 – 2008), nejméně sebevražd je každoročně pácháno v sobotu, konkrétně bylo za sledované období let 2003–2008, spácháno 1 282 sebevražd (12,70%).

Osamělí lidé přes víkend ztrácí kontakt s okolím, dopadá na ně samota a dopady neutěšených myšlenek mají vliv na urychlení jejich rozhodnutí. V rámci rodiny a partnerských vztahů je víkend nejen odpočinkovým obdobím, ale také u některých jediným volným časem, kdy se řeší problémy v rodině, s dětmi, apod. Neshody a nesoulad mohou někdy vést až ke krajnímu řešení, kdy si sáhnou na život.

5.4 Hypotéza 3

Pro tuto hypotézu byla dostupná statistická dat sebevražd spáchaných za období let 2003–2008 roztříděna nejprve rozdělením na jednotlivé roky a dále podle způsobů provedení. V tabulce lze tedy lehce vyhledat, ve kterém roce bylo spácháno kolik sebevražd a

jakým způsobem. Údaje v tabulce jsou vyjádřeny absolutní a relativní četností sebevražd spáchaných za sledované období.

Tabulka 6: Sebevraždy v ČR podle způsobu provedení sebevraždy v období 2003–2008 (zdroj dat PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
oběšení, uškrcení, udušení	912	54,64	970	53,62	993	55,94	859	51,81	854	52,81	853	54,61
zastřelení služební zbraní	5	0,3	8	0,44	7	0,39	4	0,24	4	0,25	1	0,06
zastřelení legálně drženou zbraní	108	6,47	123	6,8	72	4,06	105	6,33	98	6,06	102	6,53
zastřelení nelegálně drženou zbraní	51	3,05	51	2,81	70	3,94	67	4,04	53	3,28	47	3,01
zastřelení nezjištěnou zbraní	2	0,12	1	0,06	5	0,28	5	0,3	2	0,12	3	0,19
utopením	30	1,8	27	1,49	34	1,92	31	1,87	30	1,86	27	1,73
otrava plynem	41	2,46	50	2,76	40	2,25	29	1,75	28	1,73	30	1,92
otrava jedy	13	0,78	25	1,38	17	0,96	27	1,63	19	1,18	16	1,03
sečnou zbraní	25	1,5	24	1,33	31	1,75	16	0,97	19	1,18	16	1,03
výbušninou	1	0,06	2	0,11	1	0,06	2	0,12	2	0,12	0	0
skokem, lehnutím pod pohyblivým objekt	69	4,13	104	5,75	106	5,97	102	6,15	86	5,31	78	4,99
skokem z výšky	148	8,87	144	7,96	137	7,72	129	7,78	125	7,73	104	6,66
drogou nebo léky	103	6,17	115	6,36	103	5,8	109	6,58	123	7,61	116	7,43
úmyslnou havárií	0	0	2	0,11	2	0,11	4	0,24	6	0,37	1	0,06
upálením	11	0,66	11	0,61	4	0,23	11	0,66	5	0,31	11	0,7
skokem z mostu	11	0,66	4	0,22	9	0,51	7	0,42	7	0,43	5	0,32
skokem z okna	57	3,42	64	3,54	68	3,83	56	3,38	65	4,02	85	5,44
skokem z přírodního útvaru	0	0	5	0,28	2	0,11	3	0,18	4	0,25	4	0,26
podřezáním	8	0,48	19	1,05	22	1,24	40	2,41	31	1,92	36	2,3
jiným způsobem	74	4,43	60	3,32	52	2,93	52	3,14	56	3,46	27	1,73
Celkem	1669	100	1809	100	1775	100	1658	100	1617	100	1562	100

Výše uvedená tabulka znázorňuje počty spáchaných sebevražd za období let 2003–2008, které jsou dále rozděleny podle způsobu spáchání sebevraždy tak, jak je eviduje Policie ČR. Ve sledovaném období bylo nejvíce sebevražd spácháno oběšením, v každém roce dosáhl ten způsob provedení nejméně 50% ze všech spáchaných sebevražd. Oběšením bylo celkem (za sledované období) spácháno 5 441 sebevražd, což znamená 53,92 % ze všech sebevražd spáchaných na území České republiky za období let 2003–2008. Nejvíce

sebevražd oběšením bylo spácháno v roce 2005 – 993 skutků (55,94%), nejméně v roce 2008 – 853 skutků (54,61%).

Oběšení je zřejmě oblíbeno pro snadnou dostupnost předmětu, jehož prostřednictvím lze tento čin provést. Sebevrah nemusí použít zrovna provaz nebo lano, k tomuto účelu poslouží kravata, kterou má každý muž v šatníku, nebo opasek. Oběsit se nemusí nutně na stromě, postačí lustr nebo skříň. Tento způsob je v některých zemích (např. Írán) používán k vykonání poprav odsouzených k smrti. Také v bývalém Československu byly (od roku 1949) poprav vykonávány oběšením. Poslední poprava byla vykonána dne 2. února 1989. Celkem bylo za dobu od roku 1918 do 1989 (kdy byl trest smrti zrušen zákonem č. 175/1990 Sb.) vykonáno 1 207 poprav oběšením (toto číslo neobsahuje popravené v průběhu okupace českých zemí nacisty v letech 1939-1945 a osoby, popravené Slovenským štátem).⁵⁹

V soudním lékařství je oběšení definováno jako strangulace (zaškrcení), při kterém se škrtidlo s jedním koncem upevněným k nějakému předmětu a s jedním obtočené kolem krku zadrhne vahou těla. K úspěšnému oběšení postačuje jen zhruba váha 5 kg, takže je možné i oběšení v kleče nebo dokonce v leže. Škrtidlo nebývá kolem celého krku, postačuje, když jde po stranách krku. Strangulační rýha proto nebývá uzavřená, mívá šikmý průběh.⁶⁰

5.5 Hypotéza 4

Pro tuto hypotézu byla dostupná statistická dat sebevražd spáchaných za období let 2003–2008 roztríděna nejprve dle pohlaví, s hlavním zaměřením na muže, dále dle rodinného stavu. Dle rodinného stavu byli muži rozděleni z důvodu potvrzení, či vyvrácení hypotézy. Tím byl jasně označen jejich status a data lze srovnat podle potřeby.

Tabulka 7: Sebevraždy mužů podle rodinného stavu za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
svobodný	351	26,39	413	28,31	399	28,26	366	27,69	386	29,26	360	28,92

ženatý	519	39,02	582	39,89	534	37,82	516	39,03	485	36,77	463	37,19
rozvedený	203	15,26	265	18,16	281	19,9	252	19,06	241	18,27	263	21,12
ovdovělý	108	8,12	96	6,58	100	7,08	91	6,89	92	6,98	84	6,75
druh	30	2,26	31	2,13	28	1,98	31	2,34	15	1,14	12	0,96
nezjištěno	119	8,95	72	4,93	70	4,96	66	4,99	100	7,58	63	5,06
celkem	1330	100	1459	100	1412	100	1322	100	1319	100	1245	100

Z tabulky vyplývá, že nejvíce sebevražd spáchali muži žijící v manželském svazku, konkrétně se četnost jejich sebevražd pohybuje okolo 38% (konkrétně 3 800 skutků, tj. 37,66%) všech sebevražd spáchaných muži.

Osamělí muži- pojem zahrnuje muže svobodné, rozvedené, ovdovělé. Za sledované období let 2003–2008 spáchaly tyto osoby celkem 5 616 sebevražd (tj. 53,80% všech sebevražd spáchaných za sledované období let 2003–2008), z toho 2 275 sebevražd (tj. 28,13%) spáchali svobodní muži, rozvedení muži 1 505 sebevražd (18,61%) a muži ovdovělí spáchali 571 sebevražd (7,06 %). Osamělost je zde brána v kontextu existenciální osamělosti, kdy muži nemají partnera, se kterým by sdíleli dobré i zlé. Příčinou jejich osamělosti může být rozchod, rozvod, úmrtí partnera.

Tabulka 8: sebevraždy mužů podle věku za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

	2003	%	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%
0-15	4	0,31	3	0,31	5	0,36	3	0,23	3	0,23	3	0,24
15-18	13	0,98	19	0,98	14	0,99	15	1,14	13	0,99	15	1,21
18-20	27	2,03	21	2,03	30	2,13	27	2,04	19	1,44	19	1,53
20-25	86	6,47	89	6,47	64	4,53	85	6,43	84	6,37	70	5,62
25-30	105	7,88	126	7,88	123	8,71	89	6,73	97	7,35	90	7,23
30-40	218	16,39	251	16,39	247	17,49	213	16,11	227	17,21	226	18,15
40-50	270	20,3	303	20,3	271	19,19	248	18,76	237	17,97	214	17,19
50-60	276	20,75	330	20,75	333	23,58	309	23,37	313	23,73	275	22,09
60-70	115	8,65	127	8,65	144	10,2	140	10,59	151	11,45	136	10,92
přes 70	216	16,24	190	16,24	181	12,82	193	14,6	175	13,26	197	15,82
celkem	1330	100	1459	100	1412	100	1322	100	1319	100	1245	100

Z tabulky vyplývá, že sebevraždu nejčastěji páchají muži ve věku 50 – 60 let, tyto osoby za sledované období let 2003 – 2008 spáchali celkem 1 836 sebevražd (22, 7% všech sebevražd spáchaných muži za sledované období let 2003–2008). Muži ve věku 50–60 let

spáchali v roce v každém ze sledovaných roků přes 20% všech sebevražd, nejméně jich bylo v roce 2008, konkrétně 275 skutků (22,09%), nejvíce v roce 2005, konkrétně 333 skutků (23,58%).

Věkové období v rozmezí let 50–60 let je obdobím, kdy končí jedna velká etapa našeho života – život pracovní. Odchod do důchodu vyvolává u mnohých lidí smutek nad ztrátou identity, sebeúcty, prestiže a sociální role, znamená ztrátu strukturovaného času a nezbytnost hledání a nalezení tzv. druhého životního programu. Penzisté často vyhledávají odbornou pomoc v důsledku manifestace depresivních symptomů na nejrůznějších úrovních, příčinou jejich problémů může být nevyřešený zármutek ze ztráty role. Důchodce ztrácí kontakt s lidmi ze zaměstnání a odchod do důchodu může silně redukovat všechny sociální kontakty.⁶¹

6 ZÁVĚRY VYPLÝVAJÍCÍ Z VÝZKUMU A JEJICH POROVNÁNÍ S HYPOTÉZAMI

Co se týká výsledků provedené analýzy dat, tak statistické údaje byly porovnávány a analyzovány, kdy byly zjištěny následující skutečnosti ke stanoveným hypotézám:

Hypotéza 0 – **Muži častěji než ženy páchají sebevraždy.** – se ukázala být pravdivou. Ze statistických údajů vyplynulo, že muži páchají 80% sebevražd, bez ohledu na to, že trend sebevraždění má klesající tendenci, vždy byl výsledný počet sebevražd spáchaných muži téměř 80% (v roce 2007 dokonce tuto hranici překročil a dosáhl čísla 81,58%). Výsledek, že muži páchají častěji sebevraždy může být dán jejich povahou, kdy se nedokáží vyrovnat s nastalou situací (např. odchod partnerky, jejich vlastní vážná nemoc) a často situace řeší sáhnutím po nejméně vhodném řešení, volí sebevraždu.

Hypotéza 1 – **Rodinné problémy jsou častějším motivem sebevraždy u žen než u mužů.** – se nepotvrdila. Ze statistických údajů vyplynulo, že muži páchají 11,47% sebevražd motivovaných rodinnými problémy, zatímco u žen se jedná o 7,38 % sebevražd spáchaných za sledované období let 2003–2008, které byly motivovány rodinnými problémy.

Důvodem proč muži, častěji než ženy páchají sebevraždy s motivem rodinných problémů, by mohla být skutečnost, že se hůře vyrovnávají s rozpadem manželství, s nevěrou partnerky.

Reprezentativní výzkum násilí na ženách proběhl v roce 2003 v rámci Mezinárodního výzkumu násilí na ženách. Tento výzkum provedl Sociologický ústav AV ČR a Filozofická fakulta UK v Praze. Podle výsledků výzkumu, jehož vzorek tvořilo 1980 respondentek starších 18 let, bylo zjištěno, že 38% žen v České republice zažilo během svého života alespoň některou z forem násilí ze strany svého partnera (současného nebo bývalého manžela / přítele).⁶²

Hypotéza 2 – **Pondělí je dnem, kdy je nejvyšší riziko počtu spáchaných sebevražd.** – se potvrdila. Ze statistických údajů vyplynulo, že v pondělí je spácháno 16,24% ze všech sebevražd za sledované období let 2003–2008. Za celé sledované období let 2003–2008 bylo v pondělí spácháno celkem 1 639 sebevražd. V každém z jednotlivých roků bylo v pondělí spácháno nejméně 260 sebevražd. Pondělí, obecně je dnem, který není moc oblíben. Jedná se o den nového začátku (pracovního týdne, školního vyučování), kdy se nadcházející týden jeví jako nekonečný. Je to den, který následuje po dvou dnech volna, mnoho z nás, je v pondělí myšlenkami u uplynulých dnů volna a nechtějí si připustit možné nadcházející starosti.

Hypotéza 3 – **Nejčtetnějším provedením sebevraždy je oběšení.** – se potvrdila. Tento způsob provedení sebevraždy dosáhl v každém ze sledovaných roků hranici 50% všech sebevražd páchaných v tom konkrétním roce. Za celé sledované období let 2003 – 2008 bylo oběšením spácháno 5 441 sebevražd, tj. 53,92 % ze všech sebevražd spáchaných na území celé České republiky.

To, že nejčastějším způsobem provedení je oběšení, je zřejmě dáno snadnou dostupností předmětu jehož prostřednictvím bude sebevražda spáchána.

Hypotéza 4 – **Nejrizikovější skupinou jsou osamělí muži ve věku od 50 do 60 let.** – se v první části, týkající se rodinného stavu sebevrahů, konkrétně osamělí, potvrdila. Ze statistických údajů vyplynulo, že nejvíce sebevražd spáchali muži žijící v manželském svazku. Osamělí muži spáchali, za sledované období let 2003–2008 celkem 5 616 sebevražd (tj. 53,80% všech sebevražd spáchaných za sledované období let 2003–2008). V části druhé, týkající se věku, se hypotéza potvrdila, neboť muži ve věku 50–60 let spáchali celkem 1 836 sebevražd (22, 7% všech sebevražd spáchaných muži za sledované období let 2003–2008).

To, že osamělí (svobodní, rozvedení, ovdovělí) muži páchají nejvíce sebevraždy, by mohlo být dáno tím, že na ně doma nikdo nečeká, mnohdy si nemají s kým o svých problémech popovídat, nemají možnost „druhého názoru“. Může to být i dáno tím, že se svojí osamělostí, ať už je zapříčiněna rozchodem, rozvodem, úmrtím partnera, nedokáží vyrovnat, mají tendence řešit svou osamělost alkoholem nebo volí sebevraždu. Ztráta je náročná

životní situace, která je charakteristická dlouhodobým a nezvratným odloučením od významného objektu nebo funkce.⁶³

Všechny sebevraždy, ať jsou motivovány rodinnými či existenčními problémy, fyzickým onemocněním, jsou výsledkem delší přípravy, nejedná se o spontánní činy. Sebevrah o svém činu přemýšlí, zvažuje, zda by nenašel jiné řešení, ale jakmile dojde k závěru, že jediný způsob řešení situace je sebevražda, jen málokdy se od tohoto absolutního a nezvratného činu dají odradit.

Sebevraždy, o nichž pojednává tato práce, jsou bilančními sebevraždami bez patologického podkladu.

Možnosti krizové intervence: rozlišujeme krizovou intervenci s ohledem na okolnosti a to: v situaci ohrožení sebevražedným pokusem, po neúspěšném sebevražedném pokusu, po dokonané sebevraždě.

Krizová intervence v situaci ohrožení sebevraždou se nejčastěji odehrává tváří v tvář nebo telefonickou formou. V případě intervence tváří v tvář je třeba nejprve navázat kontakt s klientem, intervenující osoba by měla zachovat klid, snažit se zhodnotit situaci, odrazovat klienta od dalšího jednání např. aby odložil zbraň z dosahu, vyjádřit opravdový zájem o klienta, snažit se najít nějaký záchytný bod (např. rodina, práce), zjistit co svým jednáním chce dosáhnout, hovořit se sebevrahem o tom, že existuje i jiné východisko z jeho situace než sebevražda, nabídnout mu jiná další možná řešení problému, zdůraznit, že klient může navštívit krizové centrum, zavolat na linku důvěry, neměli bychom klienta přemlouvat, aby sebevraždu nespáchal, dát mu najevo, že stojíme na straně života, ale ponechat mu možnost se rozhodnout.⁶⁴

Krizová intervence by se neměla zaměřovat jen na osobu sebevraha, ale i jeho rodinu. Sebevražedný pokus může nápomoci ke zlepšení komunikace v rodině, zvýšit ochotu naslouchat. Cílem krizové intervence je zachovat u člověka touhu žít, nikoliv měnit jeho osobnost a léčit projevy psychických poruch.

Seznam linek důvěry

BLANSKO Charitní linka důvěry, Tel.: 800 100 108 nonstop

BRNO Linka naděje, Tel.: 547 212 333 nonstop

Krizová linka Centra pro zneužívané a týrané děti SPONDEA, Tel: 541 235 511 nonstop

Modrá linka, Tel.: 549 241 010

Krizové centrum, Tel.: 547 192 078

ČESKÁ LÍPA Linka důvěry, Tel.: 487 853 210

ČESKÉ BUDĚJOVICE Linka důvěry, Tel.: 387 313 030 nonstop

ČR Bezplatná linka důvěry pro seniory 800 200 007

HAVÍŘOV Linka důvěry, Tel.: 596 410 888 nonstop

HODONÍN Linka důvěry, Tel.: 518 341 111

HRADEC KRÁLOVÉ Linka důvěry, Tel.: 495 273 259 nonstop

Krizová linka ambulance pro drogové závislosti, Tel.: 495 515 907, 602 163 739

CHEB Linka důvěry, Tel.: 354 438 777

CHRUDIM Krizové centrum Chrudim, Tel.: 469 623 899

KARVINÁ Linka důvěry, Tel.: 596 318 080 nonstop

KLADNO Linka důvěry, Tel.: 312 684 444 nonstop

KROMĚŘÍŽ Linka důvěry, Tel.: 573 331 888 nonstop

KUTNÁ HORA Linka důvěry, Tel.: 327 511 111

Centrum krizové intervence, Tel.: 327 511 701, 327 515 144

LIBEREC Linka důvěry, Tel.: 485 106 464 nonstop

MARIÁNSKÉ LÁZNĚ Kontaktní a krizové centrum KOTEC, Tel.: 354 620 750

MLADÁ BOLESLAV Linka důvěry SOS, Tel.: 326 741 481

MOST Linka duševní tísně, Tel.: 476 701 444

NÁCHOD Linka pro tebe, Tel.: 491 427 159

OLOMOUC Linka důvěry, Tel.: 585 414 600 nonstop

Centrum krizové intervence, Tel.: 585 223 737, 585 223 453

OPAVA Linka důvěry, Tel.: 800 120 612, 553 616 407

Centrum krizové pomoci - kontaktní a poradenské centrum, Tel.: 553 718 487

OSTRAVA Linka důvěry, Tel.: 596 618 908

Krizové centrum pro děti a rodinu, Tel.: 596 123 555, 596 115 822

PARDUBICE Linka naděje, Tel.: 466 500 075

Krizové centrum AD 466 510 160

PÍSEK Linka důvěry, Tel.: 382 222 300

Krizové centrum ARKÁDA, Tel.: 382 211 300

PLZEŇ Linka důvěry a psychologické pomoci, Tel.: 377 462 312 nonstop

Linka dětské pomoci, Tel.: 377 260 221, 603 444 192

Krizové centrum Regionálního institutu duševního zdraví, Tel.: 377 462 314

Centrum SOS Archa, Tel.: 377 223 221

PRAHA Linka důvěry RIAPS, Tel.: 222 580 697 nonstop

Linka bezpečí, Tel.: 800 155 555 nonstop

Linka důvěry Centra krizové intervence, Tel.: 284 016 666 nonstop

Linka důvěry Dětského krizového centra, Tel.: 241 484 149 nonstop

Linka důvěry Diakonie, Tel.: 222 514 040

Gay-linka pomoci, Tel.: 222 514 040

DONA - linka pomoci obětem domácího násilí, Tel.: 251 511 313 nonstop

Růžová linka pro děti, Tel.: 272 736 263

Linka pro rodiče Linky bezpečí, Tel.: 283 852 222

Senior telefon, Tel.: 222 221 771 nonstop

Otevřená linka armády, Tel.: 220 210 200, 220 210 255

HELP LINE AIDS, Tel.: 224 915 564

Národní linka prevence AIDS, Tel.: 800 144 444

Linka pomoci SAP (Společnost AIDS pomoc), Tel.: 224 814 284

Poradenská linka K-CENTRUM, Tel.: 283 872 186

Poradenská linka PREV-CENTRUM, Tel.: 233 355 459

Poradenská linka Společnosti pro studium sekt, Tel.: 257 314 646

Nádorová telefonní linka, Tel.: 224 920 935

Krizové centrum RIAPS, Tel.: 222 586 768

SOS centrum Diakonie, Tel.: 222 511 912

Centrum krizové intervence, Tel.: 284 016 110

Dětské krizové centrum, Tel.: 241 480 511

Linka vzkaz domů, Tel. 800 111 113

Krizové centrum pro studenty, Tel.: 283 880 816

Linka psychopomoci, Tel.: 224 214 214 pro celou ČR

Diabasis (psychospirituální krize), Tel.: 603 572 710

PRACHATICE Linka důvěry, Tel.: 388 310 147

Krizové a kontaktní centrum, Tel.: 388 310 147

PŘEROV Linka důvěry, Tel.: 581 207 900 nonstop

KAPPA - kontaktní a krizové centrum, Tel.: 581 207 901

PŘÍBRAM Linka důvěry, Tel.: 318 631 800

SVITAVY Linka důvěry, Tel.: 461 541 541

Krizové centrum KROK, Tel.: 461 532 604

SOKOLOV Linka naděje, Tel.: 352 622 962

TŘEBOŇ Poradenská linka k problematice drogových závislostí CITADELA, Tel.: 384 722 227

ÚSTÍ NAD LABEM Linka důvěry, Tel.: 475 600 789 nonstop

Krizová linka pomoci Centra krizové intervence, Tel.: 475 603 390

Centrum krizové intervence, Tel.: 475 603 390

ÚSTÍ NAD ORLICÍ Linka důvěry, Tel.: 465 524 252

VIMPERK Linka důvěry, Tel.: 388 414 140

Krizové a kontaktní centrum, Tel.: 388 414 140

VLAŠIM Linka důvěry Střediska křesťanské pomoci mladým, Tel.: 317 844 481 nonstop

VSETÍN Linka důvěry, Tel.: 571 413 300, 731 122 900

Krizové centrum pro ženy a děti, Tel.: 571 421 062

ZLÍN Linka SOS, Tel.: 577 431 333 nonstop

Krizové centrum DOMEK, Tel.: 577 242 786, 606 818 818

ZNOJMO Linka naděje, Tel.: 515 220 202

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo poukázat na některá specifika sebevražedného jednání. Skutečnost, že se předpokládá do budoucna stále narůstající počet sebevražd je velmi alarmující. Za sledované období let 2003–2008 došlo v České republice k poklesu počtu spáchaných sebevražd. Možným řešením, jež by snížilo počty spáchaných sebevražd by mohla být osvětová kampaň, která by potencionálním sebevrahům poskytla informace o možnostech intervence, seznam středisek pomoci a center krizové intervence.

Když si však vezmeme v úvahu faktory, které k suicidiálnímu jednání vedou, jsou tyto předpoklady více než na místě. Doba, ve které žijeme a která je daleko více emancipovaná, přetechnizovaná, uspěchaná, přímo přivolává problémy jako nezaměstnanost, nedostatek finančních prostředků, zdravotní či duševní onemocnění. Spousta lidí nedokáže na tyto faktory reagovat jinak, než dobrovolným odchodem ze světa.

Dnešní děti jsou vychovávány v prostředí, kde je příliš málo úplných rodin, kde hádky mezi rodiči a střídavá výchova a rozvody jsou na denním pořádku. Takový tlak se musí jednoznačně projevit na zdraví a psychice dětí i jejich rodičů.

Na sebevraždy mají rozdílný pohled i náboženské směry. Zatímco křesťanství sebevraždu odsuzuje, japonská kultura ji bere jako výraz důstojnosti a cti člověka. Samostatnou kapitolou by bylo islámské náboženství, kde je ctí bojovníka za islám obětovat život vlastním zabitím a sprovozením ze světa spousty nevinných obětí.

Statistiky udávají, že muži páchají daleko častěji sebevraždu, než ženy. Nejčastěji páchají sebevraždy muži ve věku 50–60 let, kteří pocházejí z manželského svazku. Dnem, který nejčastěji zvolí pro svůj čin je pondělí. To, že pondělí je neoblíbeným dnem je všeobecně známo, je dnem nového začátku, máme před sebou celý pracovní týden, který se v pondělí ráno zdá být nekonečný.

Doba na nás klade čím dál tím vyšší požadavky ať již v profesním růstu, nebo v pozici ve společnosti je čím dál tím víc neúprosná. Spousta lidí nedokáže přehodnotit své priority a uvědomit si, co je pro ně podstatné. Neunesou požadavky moderní doby a nároky společnosti a zabíjí se. Proto největším a nejdůležitějším způsobem prevence je všimnout si a zajímat se o lidi kolem sebe, o své partnery a děti. Být nápomocen při řešení jejich problémů a žít s nimi jejich i svůj život.

Nástrojem prevence je zaměření se na mezilidské vztahy, ukázat lidem ohroženým sebevraždou, že nejsou se svým problémem sami, že existují možnosti a nástroje jak jim v jejich situaci pomoci. Kampaň prevence sebevražd by měla být cílena, nejen na osoby s historií sebevražedných pokusů či zneužívání omamných a psychotropních látek, ale i na osoby, jež truchlí ztrátou partnera, osoby ohrožené ztrátou zaměstnání nebo již nezaměstnané. Poskytnout informace o možnostech pomoci formou letáků, informačních brožur dostupných na Úřadech práce, v čekárnách lékařů, v domovech pro seniory, ve věznicích, v léčebnách, na úřadech (např. soudy).

SEZNAM CITACÍ A ODKAZŮ

1. *Latinsko – český slovník*, SPN, Praha 1991, s. 58
2. *leták WHO ke kampani SUPRE* (suicide prevention) vydaný WHO, www.who.int/mental_health/prevention/suicide/suicideprevent/en/
3. Center for Disease Control and Prevention, http://www.cdc.gov/ncipc/publications/suicide_factsheet2008.pdf
4. Sillmen D.: *Japonsko: sebevražda každých 15 minut*, <http://www.magazin.cz/lifestyle/1106-kazdych-15-minut-se-zabije-jeden-japonec>,
5. Šamberk A., *Propuštěný Japonec šel umřít do lesa sebevrahů pod horou Fudži*, dostupného na: <http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/164388-propusteny-japonec-sel-zemrit-do-lesa-sebevrahu-pod-horou-fudzi.html>
6. ze statistických dat poskytnutých ČSÚ
7. Dragomirecká E.: *Sebevražda jako jev sociální patologie- hledisko filozofické, sociologické a psychologické*, Ami Report č. 6, 1998, s. 27
8. Höeschl, C., *Psychiatrie*, TIGRIS, spol. s r.o., Praha 2002, s. 639
9. Koutek J., Kocourková J., *Sebevražedné chování*, Portál, Praha 2003, s. 28
10. Munková G., *Sociální deviace*, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2001, s. 35
11. Ondrejkovič P. ad., *Sociálna patológia*, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě, Bratislava 1999, s. 96
12. *Seppuku*, <http://en.wikipedia.org/wiki/Sepukku>
13. *Seppuku*, <http://en.wikipedia.org/wiki/Sepukku>
14. Dr Richard P. Hallion, 1999, "*Precision Weapons, Power Projection, and The Revolution In Military Affairs*" (USAF Historical Studies Office), <http://www.airforcehistory.hq.af.mil/EARS/Hallionpapers/precisionweaponspower.htm>,
15. Svoboda M. ad., *Psychopatologie a psychiatrie*, Praha, Portál2006, s. 112, 113
16. Špatenková N., *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., Praha 2004, s. 138
17. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>
18. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>
19. Center for Disease Control and Prevention, http://www.cdc.gov/ncipc/publications/suicide_factsheet2008.pdf
20. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>
21. Center for Disease Control and Prevention, http://www.cdc.gov/ncipc/publications/suicide_factsheet2008.pdf
22. statistiky PP PČR
23. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>
24. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>
25. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>
26. zpráva ČSÚ, *Sebevraždy v České republice 2001 až 2005*, <http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/4012-06>

27. Dragomirecká E.: *Sebevražda jako jev sociální patologie- hledisko filozofické, sociologické a psychologické*, Ami Report č. 6, 1998, s. 28
28. Höeschl, C., *Psychiatrie*, TIGRIS, spol. s r.o., Praha 2002, s. 638
29. Dragomirecká E.: *Sebevražda jako jev sociální patologie- hledisko filozofické, sociologické a psychologické*, Ami Report č. 6, 1998, s. 28
30. Hartl P., *Psychologický slovník*, Praha, Portál 2000, s. 525
31. Dragomirecká E.: *Sebevražda jako jev sociální patologie- hledisko filozofické, sociologické a psychologické*, Ami Report č. 6, 1998, s. 28
32. Masaryk T., *SEBEVRAŽDA hromadným jevem společenským moderní osvěty*, Ústav T.G. Masaryka, Praha 1998, s. 9
33. Papica, J., *Psychologické, filozofické a náboženské postoje ke smrti*, Acta universitatis palackianae olomucensis, facultas philosophica, Psychologica 32-1998, Varia psychologica VIII, s. 40
34. Jan Franc Euthanasie, dostupné na <http://vecery.misto.cz/texty.php>, zobrazeno 6. 10. 2008
35. Katechismus katolické církve § 2258, Zvon, Praha 1995, s. 553
36. Katechismus katolické církve § 2280, Zvon, Praha 1995, s. 559
37. Katechismus katolické církve, Zvon, Praha 1995 s. 559
38. Cohen A., *Talmud /pro každého/*, Praha, Sefer 2006, s. 115
39. Šavua Tov – dobrý týden, č. 19/5767, únor 2007 – Olam společnost Judaica Holešov
40. Monestier M., *Dějiny sebevražd*, dybbuk, Praha 2003, s. 348
41. Raděj T., *Kult mučedníka (šáhid) v islámu a sebevražedný terorismus* in Souleimanov E. a kol. *Terorismus a válka proti státu*, EUROLEX BOHEMIA, Praha 2006, s. 258
42. *the Economic impact of the conflict on israelis and palestinians*, <http://www.ifamericansknew.org/stats/econ.html#source>,
43. Moghadam A., *Suicide bombings in the Israeli- Palestinian Conflict: A conceptual Framework*, Fletcher School of Law and Diplomacy at Tufts University 2002, s. 26
44. Juergensmeyer M., *Teror v mysli boží. Globální vzestup náboženského násilí*, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), Brno 2007, s. 241
45. Juergensmeyer M., *Teror v mysli boží. Globální vzestup náboženského násilí*, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), Brno 2007, s. 242
46. *Korán*, súra 44, Odeon, Praha 1991
47. *Korán*, súra 34, Odeon, Praha 1991
48. *Korán*, súra 2, Odeon, Praha 1991
49. *Korán*, súra 9, Odeon, Praha 1991
50. Moghadam A., *Suicide bombings in the Israeli- Palestinian Conflict: A conceptual Framework*, Fletcher School of Law and Diplomacy at Tufts University 2002, s. 32
51. Špinková M., Špinka Š., *Euthanasie. Víme, o čem mluvíme?*, Hospicové občanské sdružení Cesta domů, Praha, 2006, s. 7,
52. Špinková M., Špinka Š., *Euthanasie. Víme, o čem mluvíme?*, Hospicové občanské sdružení Cesta domů, Praha, 2006, s. 8
53. Vozár J., *Pojem euthanasia*, Právník 3/1996, s. 221
54. *Euthanasie v právním řádu ČR*, <http://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html>
55. Fenyk J., *Stručné zamyšlení nad trestností usmrcení na žádost a z útrpnosti a v případech tzv. asistované sebevraždy (euthanasie)*, Trestní právo 2004, s. 4

56. *euromedicine.cz*, <http://euromedicine.eu/cze/clanky/detail/64/>>
57. Katechismus katolické církve § 2277, Zvon, Praha 1995 s. 558
58. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
59. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/udv/sesity/sesit2/sesit2.doc>
60. Tesař, Jaromír. *Soudní lékařství*. Praha. Avicenum, 1977. s. 264.
61. Špatenková N., *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., Praha 2004, s. 97
62. <http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-statistiky-zpravy-studie.html>
63. Špatenková N., *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., Praha 2004, s. 55
64. Špatenková N., *Krizová intervence pro praxi*, Grada Publishing, a.s., Praha 2004, s. 146

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Atran S., *Genesis of Suicide Terrorism*, Social Science vol. 299, 2003, s. 1536, dostupné na: <<http://sitemaker.umich.edu/satran/files/science-gst.pdf>>, zobrazeno 16. 11. 2008
- [2] *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: podle ekumenického vydání z r. 1985.* [Praha] : Biblická společnost, 1990. 863, 287 s.
- [3] Cohen A., *Talmud /pro každého/,* vydání 1., Praha, Sefer, 2006, 479 s., ISBN 80-85924-49-8
- [4] Čírtková L., *Kriminální psychologie*, EUROUNION, s.r.o. Praha 1998, ISBN80-85858-70-3
- [5] Dragomirecká E., *Sebevražda jako jev sociální patologie – hledisko filozofické, sociologické a psychologické*, Ami Report č. 6, 1998, str. 27–28
- [6] Even S., Kimhi S., *Who are Palestinian Suicide Terrorists ?*, Strategic Assessment, Volume 6, No. 2, September 2003, Jaffa Center for Strategic Studies, Tel Aviv University, Izrael, 2003, Dostupné na : <<http://www.tau.ac.il/jcss/sa/v6n2p5Kim.html>> zobrazeno 13. 6. 2008
- [7] Frankel B., Kranzová R., *O sebevraždách*, Nakladatelství Lidové noviny 1998, Praha, 149 s., ISBN 80-7106-234-0
- [8] Fenyk J., *Stručné zamyšlení nad trestností usmrcení na žádost a z útrpnosti a v případech tzv. asistované sebevraždy (euthanasie)*, Trestní právo, rok 2004, číslo 6, s. 4, ASPI ID: LIT27043CZ
- [9] Gray J., *Mars, Venuše a jejich vztahy*, Práh, Knižní klub 1996, Praha, 80-7176-323-3
- [10] Hartl P., *Psychologický slovník*, 1. vyd. Praha, Portál 2000, 776 s. ISBN 80-7178-303X
- [11] Höschl C., *Psychiatrie*, první vydání, TIGRIS, spol. s r.o., Praha, 2002, ISBN 80-900130-1-5, s. 895
- [12] Juergensmeyer M., *Teror v mysli boží. Globální vzestup náboženského násilí*, 1. vydání, Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), Brno 2007, ISBN 978-80-7325-109-3
- [13] *Katechismus katolické církve*, 1. vyd. Praha, Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.
- [14] Koutek J., Kocourková J., *Sebevražedné chování*, 1. vydání, Portál 2003, Praha, ISBN 80-7178-732-9
- [15] *Korán*, vydání druhé, Odeon 1991, Praha (překlad Ivan Hrbek), ISBN 80-207-0444-2
- [16] *Latinsko-český slovník*, 3. vydání, SPN, Praha 1991, 483 s., ISBN 80-04-26000-4
- [17] Lukeš V., *Komunikace s osobou mající sebevražedné úmysly*, Pracovní sešit Příloha časopisu Policista č. 12/2006, MV ČR, Praha 2006

- [18] Masaryk T., *SEBEVRAŽDA hromadným jevem společenským moderní osvěty*, Spisy TGM-svazek 1, 4. vydání, Ústav T.G.Masaryka, Praha 1998, ISBN 80-901971-4-0
- [19] Matoušek O., *Metody a řízení sociální práce*, vydání první, Portál 2003, Praha, ISBN 80-7178-548-2
- [20] Moghadam A., *the Roots od Suicide Terrorism: A Multi – Causal Approach*, University of Texas, Austin, 2005. Dostupné na:
<http://www.utexas.edu/cola/depts/government/content/events/workshop_papers/moghadam.pdf> zobrazeno 10. 10. 2008
- [21] Moghadam A., *Suicide bombings in the Israeli- Palestinian Conflict: A conceptual Framework*, Fletcher School of Law and Diplomacy at Tufts University 2002, U.S.A.
- [22] Monestier M., *Dějiny sebevražd*, 1. vydání, dybbuk Praha 2003, ISBN 80-903001-8-9
- [23] Munková G., *Sociální deviace*, vydání první, Univerzita Karlova v Praze, Praha, 2001, s. 136, ISBN 80-246-0279-2
- [24] Ondrejkovič P. ad., *Sociálna patológia*, Pedagogická fakulta univerzity Komenského, Bratislava 1999, ISBN 80-85662-02-7
- [25] Papica J., *Psychologické, filozofické a náboženské postoje ke smrti*, Acta universitatis palackianae olomucensis, facultas philosophica, Psychologica 32-1998, Varia psychologica VIII, dostupné na:< <http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/psychol8/psychol8-3.pdf>>, zobrazeno dne 12. 10. 2008
- [26] Poněšický J., *Agrese, násilí a psychologie moci*, 1. vydání, TRITON, s.r.o., Praha 2004, ISBN 80-7254-593-0
- [27] Raděj T., *Kult mučedníka (šáhid) v islámu a sebevražedný terorismus* in Souilemanov E. a kol. *Terorismus Válka proti státu*, vydání I., EUROLEX BOHEMIA, a.s., 2006, ISBN 80-86861-76-7
- [28] Spurný J., *Psychologie násilí*, 1. vydání, EUROUNION, s.r.o., Praha 1996, ISBN 80-85858-30-4
- [29] Svoboda M., ad. *Psychopatologie a psychiatrie*, Vyd. 1., Praha, Portál 2006, ISBN 80-7367-154-9
- [30] *Šavua tov (בוט עובש)- dobrý týden*, č. 19/5767, únor 2007, Olam – Společnost Judaica Holešov
- [31] Špatenková N., *Krizová intervence pro praxi*, Vydání první, Grada Publishing, a.s., Praha 2004, ISBN 80-247-0586-9
- [32] Špínková M., Špínka Š., *Euthanasie. Víme, o čem mluvíme?*, Hospicové občanské sdružení Cesta domů, Praha, 2006, dostupné na www.cestadomu.cz
- [33] Tesař J., *Soudní lékařství*. 1. vyd., Praha, Avicenum, 1977. 263 s.
- [34] Vágnerová M., *Psychopatologie pro pomáhající profese*, Vyd. 3, Praha, Portál 2004, ISBN 80-7178-802-3

[35] Vodáčková D. ad., *Krizová intervence*, 1. vyd. Praha, Portál Praha 2002, ISBN 80-7178-696-9

[36] Vozár, J., *Pojem euthanázia*, Právník 3/1996, s. 221, ISSN 0324-7007

[37] Vykopalová H., *Krize a psychosociální pomoc*, vydání první, UTB Zlín 2007, ISBN 978-80-7318-621-0

[38] Vykopalová H., *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*, 1. vydání, UP Olomouc 2002, ISBN 80-244-0337-4

[39] Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

[40] Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon (znění platné k 30. 4. 2009)

Internetové zdroje:

USAF Historical Studies Office, dostupné na : <http://www.airforcehistory.hq.af.mil>.

Český statistický úřad, <http://www.czso.cz/csu/>

WHO, www.who.int

<http://www.novinky.cz>

<http://www.durkheim.itgo.com>

<http://vecery.misto.cz>

Jaffa Center for Strategic Studies, Tel Aviv University, Israel, <http://www.tau.ac.il>

Social Science, dostupné na: <http://sitemaker.umich.edu>

<http://www.ifamericansknew.org>

<http://euromedicine.cz>

<http://www.epravo.cz>

<http://www.capld.cz>

<http://www.stopnasili.cz>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
PP PČR	Policejní prezídium Policie České republiky
SUPRE	Suicide Prevention (program WHO „Prevence sebevražd“)
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: logo kampaně SUPRE.....str. 11

Obrázek 2: sepukku se sekundanty.....str. 16

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Sebevraždy 2003–2007 (dle ČSÚ)

Tabulka 2: Sebevraždy podle způsobu provedení (dle ČSÚ)

Tabulka 3: Sebevraždy žen podle motivu za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

Tabulka 4: Sebevraždy mužů dle motivu za období 2003–2008 (zdroj PP PČR)

Tabulka 5: Sebevraždy podle dne spáchání za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

Tabulka 6: Sebevraždy v ČR podle způsobu provedení sebevraždy v období 2003–2008 (zdroj dat PP PČR)

Tabulka 7: Sebevraždy mužů podle rodinného stavu za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

Tabulka 8: Sebevraždy mužů podle rodinného stavu za období let 2003–2008 (zdroj PP PČR)

SEZNAM PŘÍLOH

I: leták WHO, kampaň SUPRE první strana

II: leták WHO, kampaň SUPRE druhá strana

III: Hlášení o dokonané sebevraždě

IV: Hlášení o úmrtí (formulář ČSÚ Obyv 3-12)

PŘÍLOHA PI: LETÁK WHO STRANA 1

Challenges and obstacles

- Worldwide, the prevention of suicide has not been adequately addressed due to basically a lack of awareness of suicide as a major problem, the taboo in many societies to discuss the issue and uncertainty as to what to do.
- Reliability of suicide certification and reporting is an issue in great need of improvement.
- It is clear that suicide prevention requires intervention also from outside the health sector and calls for an innovative, comprehensive multi-sectoral approach, including both health and non-health sectors.

Activities

- ✓ Suicide mortality surveillance;
- ✓ Technical support to countries;
- ✓ Regional and national workshops;
- ✓ Production/dissemination of resources;
- ✓ Awareness-raising and advocacy;
- ✓ SUPRE-MISS (Multisite Intervention Study).

World Health Organization

SUPRE

the WHO worldwide initiative for the prevention of suicide

Documents available in several languages (also on the web site):

- Figures and facts about suicide
- Preventing Suicide: a resource series

1. A resource for general physicians
2. A resource for media professionals
3. A resource for teachers and other school staff
4. A resource for primary health care workers
5. A resource for prison officers
6. How to start a survivors' group

Management of Mental and Brain Disorders
Department of Mental Health and Substance Dependence
Non-communicable Diseases and Mental Health

World Health Organization
20, avenue Appia
CH-1211 Geneva 27 – Switzerland

Tel.: +43-22-791-3444
Fax: +43-22-791-4160
E-mail: mbd@who.int

Web site: https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/supre/prevent/en/

PŘÍLOHA P II: LETÁK WHO STRANA 2

SUPRE - the WHO world wide initiative for the prevention of suicide

Reported (1950-1995) and estimated (2020) suicide rates in reporting countries

The scope of the problem

- In the last 45 years, suicide rates have increased by 60% in some countries.
- Worldwide, suicide ranks among the three leading causes of death among those aged 15-44 years.
- In the year 2000, approximately one million people died of suicide. This represents a global mortality rate of 16 per 100,000 or one death every 40 seconds.

Age distribution of cases of suicide between 1950 and 1998

Map of suicide rates (per 100 000; most recent year available as of March 2002)

- For every committed suicide there are at least 20 suicide attempts.
- Self-inflicted injuries represented 1.8% of the global burden of disease in 1998 and are expected to increase to 2.4% in 2020.
- Suicide rates among young people have been increasing and they are currently the group at highest risk in one third of all countries (developed and developing).
- At least 100,000 adolescents commit suicide every year.

Objectives

- To reduce mortality and morbidity due to suicidal behaviours;
- To break the taboo surrounding suicide;
- To bring together national authorities and the public to overcome challenges.

PŘÍLOHA P III: HLAŠENÍ O DOKONANÉ SEBEVRAŽDĚ

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

OBVODNÍ ODDĚLENÍ
KAROLINKA
RADNIČNÍ NÁM. 42, 756 05 KAROLINKA

Č. j. ORVS- /ČJ-2007-

Karolinka 3. listopadu 2008

HLÁŠENÍ O DOKONANÉ SEBEVRAŽDĚ

Jméno, příjmení

Rodné číslo:

Státní příslušnost:

Rodinný stav:

Trvalý pobyt:

Datum spáchání:

Místo spáchání:

Zaměstnání:

Nepracující:

Vzdělání:

Způsob:

Motiv:

Použit před činem:

alkohol:

drogy:

léky:

Kriminální hledisko:

Při úkolech Policie ČR:

Příslušník nebo zaměstnanec Policie ČR:

Funkční zařazení:

Druh služby:

Délka služby:

Spácháno:

Hodnost:

Služební zařazení:

Zpracoval:

PŘÍLOHA P IV: HLÁŠENÍ O ÚMRTÍ (FORMULÁŘ ČSÚ OBYV 3-12)

ČSÚ
 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD
 Český statistický úřad
 Na padesátém 81
 100 82 Praha 10
 tel. 27405 1111

HLÁŠENÍ O ÚMRTÍ

Obyv 3 - 12

Měsíc _____ 200 ____

Registrováno
 ČSÚ ČV 3/08
 ze dne 11.4.2007
 IKF 493008

Statistické zjišťování je součástí Programu statistických zjišťování na rok 2008. Podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, je zpravodajská jednotka povinna poskytnout všechny požadované údaje. Ochrana důvěrnosti údajů je zaručena zákonem. Děkujeme za spolupráci.

Okres	_____	Pořadové číslo	(vyplňuje ČSÚ)	01
Obecní úřad	_____			
Místo úmrtí (obec)	_____			
Řadové číslo matriční	_____			
Jméno a příjmení zemřelého	_____			
Datum úmrtí	den, měsíc, rok		2 0 0	02
Datum narození	den, měsíc, rok			03
Rodné číslo ^{*)}				04
Pohlaví	1-mužské 2-ženské			05
Stav	1-svobodný(á) 2-ženatý, vdaná 3-rozvedený(á) 4-ovdovělý(á)			06
Nejvyšší vzdělání ^{**)}	1-základní 2-střední bez maturity (vč. vyučení) 3-střední s maturitou 4-vysokoškolské			07
Uvedte slovy:			(kóduje ČSÚ)	
Státní občanství	_____			08
Trvalé bydliště	okres _____		C Z	09
	obec _____			10
	ulice, čp. _____			
Rodné číslo pozůstalého manžela ^{*)}				11
Příčina smrti podle pitvy (respektive podle nálezu lékaře) z Listu o prohlídce mrtvého		Doba trvání onemocnění	Diagnóza (čtyřmístný kód MKN-10)	
I. a) nemoc (stav), která přímo vedla k smrti	_____	_____	_____	
b) předchozí příčiny	_____	_____	_____	(kóduje ČSÚ)
c) prvotní příčina	_____	_____	_____	12
II. Jiné závažné chorobné stavy a změny	_____	_____	_____	
Šlo o pracovní úraz, náhodný úraz, vraždu, sebevraždu? (zaškrtněte a uveďte mechanismus smrti)	_____			(kóduje ČSÚ)
				13
Byla vykonána pitva?	1-ano 2-ne			14
Kde nastalo úmrtí:	1-doma 2-v nemocnici 3-v léčebném ústavu 4-na ulici, veřejném místě 5-při převozu 6-v sociálním zařízení (domovy důchodců) 7-ostatní			15
V _____ dne _____ 200 ____				
			podpis matrikáře(ky)	

Vyplňte čísla všechny rubriky s výjimkou těch, které vyplňuje ČSÚ. Řádky vyplňte čitelné slovy. Další pokyny pro vyplnění jsou uvedeny na zadní straně hlášení

^{*)} Není-li možné zjistit, zejména u cizinců, je nutné vykonstruovat prvních šest míst z data narození.

U devítimístných rodných čísel doplňte na desáté místo '0'.

^{**)} Poskytnutí údaje je dobrovolné.

